चापाकोट नगरपालिका
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण प्रतिवेदन
आर्थिक वर्ष २०८०/८१

<u>प्रतिवेदन प्राप्त गर्ने निकाय</u>

चापाकोट नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय,
चापाकोट, स्याङ्जा

<u>प्रतिवेदक</u>

ह्युमन डेभलपमेण्ट एण्ड रिसर्च सेन्टर नेपाल प्रा. लि.
ललितपुर महानगरपालिका १५ (खुमलटार)
सम्पर्क नम्बरः ९८६६२६६५२७
Email: hdrcnpl@gmail.com

सल्लाहकार समिति

श्री देव बहादुर खाँण, नगर प्रमुख

श्री ईशा राना, नगर उपप्रमुख

श्री नेत्र प्रसाद घिमिरे, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

श्री इन्दु भेटवाल, शिक्षा शाखा प्रमुख

श्री कमला न्यौपाने, लेखा अधिकृत

परामर्शदाता

ह्युमन डेभलपमेन्ट एण्ड रिसर्च सेन्टर नेपाल प्रा. लि., खुमलटार, ललितपुर ।

प्राविधिक टोली

डा. कृष्ण बहादुर राई, टोली प्रमुख/ स्थानीय शासन विज्ञ

श्री बोविन नेपाली, लैससास परीक्षण विज्ञ

विषय सूची

विषय सूची .... **C**

तालिका सूची .... **E**

अनुसूचीहरू .... **E**

भाग – १ .... **१**

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको अवधारणा **१**

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ चापाकोट नगरपालिकाको परिचय ३

१.३ लैससास परीक्षणको महत्व ४

१.४ लैससास परीक्षण र कार्यान्वयनको कानुनी आधारहरू ५

१.४ लैससास परीक्षणको उद्देश्य ७

भाग – २ .... **८**

लैससास परीक्षणको विधि **८**

२.१ लैससास परीक्षणले समेट्ने क्षेत्रहरू ८

२.२ लैससास परीक्षणको विधि ८

२.२.१ दस्तावेज परीक्षण ९

२.२.२ लक्षित समूह छलफल १०

२.२.३ लैससास परीक्षण कार्यशाला १०

२.२.४ परामर्शदाताबाट पूनःमूल्यांकन ११

२.२.५ सवल, कमजोर, अवसर र चुनौती विश्लेषण ११

२.३ रणनीतिक गतिविधिहरूको पहिचान र योजना ११

भाग – ३ .... **१२**

लैससास परीक्षणवाट आएका मुख्य प्राप्तिहरू **१२**

३.१ लैससास परीक्षणवाट प्राप्ताङ्कहरूको प्रस्तुतीकरण १२

३.२ लैससास परीक्षण नतिजाको माकुरेजालोमा प्रस्तुति १३

३.३ लैससास परीक्षणमा प्राप्त सवल र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू १४

३.४ अवसर र चुनौतीहरू ४१

३.४.१ अवसरहरू ४१

३.४.२ चुनौतीहरू ४१

३.५ लैससास विकासका कार्ययोजना ४१

भाग – ४ .... ७१

निष्कर्ष र सुझावहरू ७१

४.१ निष्कर्ष ७१

४.२ सुझावहरू ७१

तालिका सूची

तालिका १: लैससास परीक्षणका विषयक्षेत्रहरू, सूचक र उपसूचकहरू ११
तालिका २: लैससास परिक्षण कार्यशालाको कार्यतालिका १३
तालिका ३: लैससास परीक्षणमा प्राप्त अंकहरूको विवरण १५
तालिका ४: लैससास परीक्षणमा प्राप्त सवल र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू १६
तालिका ५: लैससास कार्यान्वयन कार्ययोजना ४३

अनुसूचीहरू

अनुसूची नं	विषयवस्तु
अनुसूची - १	लैससास परीक्षण कार्य दलको विवरण
अनुसूची - २	लैससास परीक्षण कार्य समूहको विवरण

भाग – १

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको अवधारणा

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालमा सामाजिक, सांस्कृतिक तथा भौगोलिक विविधता रहेको छ । यहाँको पुरातन सामाजिक तथा सांस्कृतिक सोच, मान्यता र अभ्यासका कारण सामाजिक, सांस्कृतिक तथा भौगोलिक विविधतामा एकता र समानता हुन सकेको छैन । महिला र पुरुष बीचको सामाजिक मान्यता तथा विभेद, सामाजिकरुपमा फरक समुदायहरूको आर्थिक तथा सामाजिक अवस्थामा भिन्नता रहेको छ । विगतबाटै देशमा लैङ्गिक तथा सामाजिक असमानता रहेको देखिन्छ । जसको फलस्वरुप महिला, बालबालिका तथा पिछडावर्गहरूका नागरिकहरूमा आर्थिक तथा सामाजिक विपन्नता सिर्जना भएको छ । यहाँ बसोबास गर्ने सम्पूर्ण समुदायका नागरिकहरूको समानरुपमा विकास हुन जरुरी छ । नेपालमा प्रजातन्त्रको अभ्युदयपश्चात हालको लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्था लागू भैसक्दा पनि महिला, बालबालिका, दलित, आदिबासीहरूको स्थितिमा अपेक्षाकृत स्तरमा विकास हुन नसकेको अवस्था छ । तसर्थ, वर्तमान परिप्रेक्षमा विकासका सबै विषय क्षेत्रहरूमा लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका अवधारणा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । साथै लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) ले विपन्न र सामाजिकरुपमा पछि परेका वर्ग तथा समुदायका नागरिकहरूलाई विकासको मूलप्रवाहमा ल्याई उनीहरूको सामाजिक समृद्धितर्फ लैजान टेवा पुऱ्याउने कार्य गर्दछ ।

नेपालको संविधान, २०७२ ले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) को अवधारणालाई नागरिकहरूको मौलिक हकको रुपमा स्थापित गरेको छ । यस संविधानको प्रस्तावनामा नै लैङ्गिक लगायत विभिन्न किसिमका विभेद र जातीय छुवाछुतको अन्त्य गरी समानुपातिक, समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा

समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ । त्यस्तै, मौलिक हक र दायित्व खण्डमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैंससास) सुनिश्चित गर्न विभिन्न मौलिक हकहरूको व्यवस्था गरिएको छ । यस संविधानले लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रर्वद्धन गर्न महिला तथा विभिन्न समुदायहरूलाई विशेष हक र अधिकारहरूको व्यवस्था गरेको छ । संविधानमा राज्यले सामाजिक वा सांस्कृतिक दृष्टिले पिछडिएका महिला, दलित, आदिवासी, जनजाति, मधेशी, थारू, मुस्लिम, उत्पीडित वर्ग, पिछडा वर्ग, अल्पसंख्यक, सीमान्तकृत, किसान, श्रमिक, युवा, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपांगता भएका व्यक्ति, गर्भावस्थाका व्यक्ति, अशक्त वा असहाय, पिछडिएको क्षेत्र र आर्थिक रुपले विपन्न नागरिकको संरक्षण, सशक्तीकरण वा विकासका लागि कानुनबमोजिम विशेष व्यवस्था गर्न सकिने विषय उल्लेख गरी समावेशी अवधारणालाई अवलम्वन गरेको छ ।

नेपालमा लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयनका लागि संविधानका अलवा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहले विभिन्न ऐन तथा अन्य कानुनी दस्तावेजहरू तर्जुमा गरी लागू गरेको छ। लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण बहुआयामिक विषय भएको हुँदा क्षेत्रगत ऐनहरूमा यस विषयमा व्यवस्था तथा कार्यान्वयन गर्ने प्रवृत्तिमा बढोत्तरी आएको छ। त्यस्तै, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय तहको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा महिला तथा पिछडिएका वर्गको सहभागितामा जोड, योजना छनौटमा महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने कार्यक्रममा जोड दिंदै लैंससास प्रवर्धन गर्ने जस्ता प्रावधानहरूको व्यवस्था पनि गरेको छ । यसै ऐनको दफा ११ (२) मा ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन गर्ने जिम्मवारी गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीमा उल्लेख गरिएको छ । साथै दफा २४ (२) मा

स्थानीय तहले योजना बनाउँदा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारको नीति लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा र प्रक्रियासँग अनुकुल हुने गरी सुशासन, वातावरणमैत्री, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकुल, विपद व्यवस्थापन, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिनुपर्नेछ भन्ने व्यवस्था गरिएको छ । यसैगरी सोही ऐनको दफा २४ (३) मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्ना योजना बनाउँदा महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण अभिबृद्धि हुने खालका योजना तथा कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ भनी उल्लेख गरिएको छ । त्यसैगरी, दिगो विकास लक्ष्यको लक्ष्य नं. ५ ले पनि लैङ्गिक समानतालाई महत्वका साथ लिएको छ । साथै, नेपाल सरकारको १६ औं आवधिक योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई एक महत्वपूर्ण विषयको रुपमा लिई प्राथामिकतामा राखिएको कुरा उल्लेख गरेको छ । गण्डकी प्रदेशको दाश्रो पञ्चवर्षिय योजना २०८१/८२-२०८५/८६ ले पनि लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको विषयलाई महत्वपर्ण अवयवका रुपमा लिई रणनीतिक कार्यक्रमका रुपमा यसलाई अघि सारेको छ ।

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले "स्थानीय तहका लागि लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८" जारी गरेको छ । उक्त दिग्दर्शनले स्थानीय तह अन्तर्गत लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका सम्बन्धमा भएका संस्थागत तथा कार्यक्रमगत प्रगतिको लेखाजोखा गरी स्थानीय तहमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण मैत्री योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने कार्यमा सहयोग पुर्‍याउने उद्देश्य लिएको छ । यसै

दिग्दर्शनलाई आधार मानी यस चापाकोट नगरपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

१.२ चापाकोट नगरपालिकाको परिचय

चापाकोट नगरपालिका गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत स्याङ्जा जिल्लाको दक्षिण-पूर्वी भेगमा अवस्थित छ । यस नगरपालिका २०७१/०१/२५ को मन्त्रिपरिषदको निर्णयअनुसार चापाकोट, कुवाकोट र रत्नपुर गाविस समावेश गरी स्थापना गरिएको थियो । यस नगरपालिका वि. सं २०७३ मा भएको पछिल्लो राज्य पुनर्संरचनामा साविक चापाकोट नगरपालिकामा साविक पक्वादी गाविसको ८ नं वडा, मल्याङ्गकोट गाविसको ८ वटा वडा, सांखर गाविस र सेखाम गाविस थपेर स्थापना गरिएको हो । यस नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल १२०.५९ वर्ग किलोमिटर रहेको र १० वटा वडाहरूमा विभाजन गरिएको छ । मध्यपहाडी क्षेत्रमा रहेको यस नगरपालिकामा अधिकांश भूभाग तराई जस्तो मैदान तथा उर्वर र मानवीय वस्ती, कृषि तथा पशुपालनका लागि अति उपयुक्त हावापानी रहेको छ । यस नगरपालिकाको पूर्वमा तनहुँ जिल्ला, पश्चिममा गल्याङ नगरपालिका, उत्तरमा हरिनास र विरुवा गाउँपालिका र दक्षिणमा पाल्पा जिल्ला रहेको छ । शालीग्राम पाइने विश्वको एकमात्र कालीगण्डकी नदी यस नगरपालिकाको दक्षिणी भेग भई बग्ने गर्दछ । यस नगरपालिका ८३ डिग्री ४९ मिनेट पूर्वी देशान्तरदेखि ८३ डिग्री ८२ मिनेट पूर्वी देशान्तर र २७ डिग्री ५४ मिनेट उत्तरी अक्षांशदेखि २७ डिग्री ९० मिनेट उत्तरी अक्षांशमा अवस्थित रहेको छ ।

यस नगरपालिकामा विभिन्न जातजातिको बसोबास रहेको छ । जातजातिगत, भाषिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक विविधता रहेको यस नगरपालिकामा बाहुन, मगर, विश्वकर्मा, ठकुरी, नेवार, मिजार, कुमाल, क्षेत्री, परियार आदि जातिहरूको बासोबास रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार यहाँको कुल घरधुरी संख्या ६,२५१ र कुल जनसंख्या २२,९६९ रहेको छ । कुल जनसंख्यामध्ये पुरुषको जनसंख्या १०,४१६ (४५.३ प्रतिशत) र महिलाको

जनसंख्या १२,५५३ (५४.७ प्रतिशत) रहेको छ । यस नगरपालिकामा बाहुन ६,१७१ (२६.९ प्रतिशत), मगर ५६५२ (२४.६ प्रतिशत), विश्वकर्मा १,८८२ (८.२ प्रतिशत), ठकुरी १७९३ (७.८ प्रतिशत), नेवार १,७०४ (७. ४ प्रतिशत), मिजार १,१७३ (५.१ प्रतिशत), कुमाल १०१२ (४.४ प्रतिशत) बसोबास गर्दछन् । धार्मिक विविधतालाई हेर्दा हिन्दु ९५.६ प्रतिशत, बौद्ध ३.३ प्रतिशत र बाँकी अन्य धर्मालम्बी रहेका छन् । यस नगरपालिकामा महिला, दलित, जनजाति, अल्पसंख्यक, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, युवा, विपन्न वर्ग र भौगोलिक रुपमा दूर्गम क्षेत्रमा बसोबास गर्ने नागरिकहरूको निमित्त रणनीतिक तथा व्यवहारिक आवश्यकताहरूको पहिचान गरी विकासका उपयुक्त कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ ।

१.३ लैससास परीक्षणको महत्व

वर्तमान संविधानको मुल विषयहरू मध्ये नेपालमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणा कार्यान्वयन गरी समाजमा समानता र समानुपातिक समावेशीताको अनुभूति दिलाउनु हो । यसबाट "समृद्ध नेपाल तथा सुखी नेपाली" को परिकल्पना गरिएको छ । विगतमा देशमा जहानियाँ तथा एकात्मक शासन व्यवस्थाले शासक र शासितको अवधारणा लागू गरेको थियो । जसमा पनि पुरुषप्रधान शासन व्यवस्था भएको हुनाले महिला, दलित, आदिबासी, पिछडावर्ग तथा भौगोलिक रुपमा टाढा रहेका नागरिकहरू राज्यको शासन प्रणालीमा सहभागी हुन र नागरिकलाई उपलब्ध गराइने सेवा सुविधाबाट बञ्चित रहेको अवस्था थियो । समाजमा रहेका बहिष्करणका प्रचलन र मान्यताले सार्वजनिक सेवा सुविधा वितरण प्रणालीमै नकारात्मक प्रभाव परेको थियो । वि सं २०४७ मा प्रजातन्त्रको प्रारम्भपश्चात नेपाल सरकारले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको सवाललाई समाधान गर्ने पहल गर्दैं आएको छ । सरकारको निरन्तर प्रयासको बावजुद अहिले पनि उच्च वर्ग तथा बहुमत भएका समुदायद्वारा अल्पमतमा परेका तथा विपन्न वर्गका

नागरिकहरूलाई बहिष्करणमा पार्ने अभ्यासको अन्त्य भैसकेको छैन । तसर्थ, नेपाल सरकारले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणालाई विकासका सबै विषय क्षेत्र तथा प्रक्रियामा कार्यान्वयन गर्ने कार्य गर्दै आएको छ ।

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको सवाल बहुआयामिक विषय हो । यसकारण, राज्यको संस्थागत संरचना, विकासका गतिविधिका प्रक्रिया तथा सेवा प्रवाहमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणा लागू गर्नु परेको हो । नागरिकहरूसँग नजिक रहेर शासन सञ्चालन तथा सेवा सुविधा वितरण गर्ने स्थानीय सरकारको रुपमा गाउँपालिका/नगरपालिका रहेको हुनाले वार्षिकरुपमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गरी सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरूको कार्ययोजना तर्जमा गरेर कार्यान्वयन गर्न जरुरी रहेको छ । यसकारण, नेपाल सरकारले स्थानीय तहहरूमा अनिवार्य लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गर्ने व्यवस्था गरेको छ । यस परीक्षणले स्थानीय तहको नीति, कानुन र योजना, संस्थागत संरचना र मानव संसाधन, भौतिक पूर्वाधार, सेवा प्रवाह आदि लैससासमैत्री भए नभएको र यी क्षेत्रहरूमा देखिएका कमी कमजोरीलाई सुधार गर्ने उपायहरूको पहिचान गर्दछ । लैससास परीक्षणले लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा सरकारले गर्नुपर्ने कार्यक्रमहरू सिफारिस गर्दछ । यसबाट समाजमा रहेका लैङ्गिक तथा सामाजिक हिंसा र बहिष्करणमा न्यूनीकरण गर्न र संविधानले परिकल्पना गरेको समतामूलक समाजको स्थापना गर्न योगदान पुग्दछ ।

१.४ लैससास परीक्षण र कार्यान्वयनको कानुनी आधारहरू

नेपालको संविधान नै लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयनका लागि प्रतिवद्ध भएको हुनाले संविधानलाई नै मुल आधारको रुपमा लिइन्छ । संविधानको धारा १८ ले समानताको हकको व्यवस्था गरेको छ । यस हकले प्रत्येक नेपाली नागरिकको समान कानुनी हैसियतको अधिकार प्रदान गरेको छ । यस धाराअनुसार

कानुनको दृष्टिले सबै नागरिकहरू समान हुने र कसैलाई पनि कानुनको समान संरक्षणबाट वञ्चित नगरिने व्यवस्था भएको छ । राज्यको कानुनको प्रयोगमा उत्पत्ति, धर्म, वर्ण, जात, जाति, लिङ्ग, शारीरिक अवस्था, अपङ्गता, स्वास्थ्य स्थिति, बैवाहिक स्थिति, गर्भावस्था, आर्थिक अवस्था, भाषा, क्षेत्र, बैचारिक आस्था वा अन्य कुनै पनि आधारमा भेदभाव गर्न नपाइने व्यवस्था गरिएको छ । सामाजिक आर्थिक वा सांस्कृतिक दृष्टिले वञ्चितीकरणमा परेका दलित, आदिबासी, मधेसी, थारु, महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक लैङ्गिक वा यौनिक अल्पसंख्यक अपाङ्गता भएको व्यक्ति, गर्भावस्थाका व्यक्ति, अशसक्त वा असहाय, पिछाडिएको क्षेत्र वा विपन्न खस आर्य लगायतका नागरिकहरूको संरक्षण सशक्तीकरण र विकासको लागि विशेष व्यवस्था गर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

संविधानको धारा ३८ मा महिलाको हकको व्यवस्था गरिएको छ । प्रत्येक महिलालाई लैङ्गिक भेदभाव विना समान वंशीय हक सुनिश्चित गरेको छ । महिलामाथि धार्मिक¸ सामाजिक¸ सांस्कृतिक परम्परा¸ प्रचलन वा अन्य कुनै आधारमा शारीरिक¸ मानसिक¸ यौनजन्य¸ मनोवैज्ञानिक वा अन्य कुनै किसिमको हिंसाजन्य कार्य गर्न वर्जित गरिएको छ । प्रत्येक महिलालाई सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन् स्वास्थ्यको हक सुनिश्चित गरिएको छ । राज्यको सबै निकायमा महिलालाई समानुपातिक समावेशिताको सिद्धान्तको आधारमा सहभागी हुन पाउने अधिकार दिइएको छ । महिलालाई शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षामा सकरात्मक विभेद्को आधारमा विशेष अवसर प्राप्त गर्न पाउने व्यवस्था गरिएको छ । यस्तै, सम्पत्ति र पारिवारिक मामिलामा दम्पतिको समान हकको सुनिश्चित गरिएको छ ।

संविधानको धारा ३१ मा शिक्षा सम्बन्धी हकको व्यवस्था गरिएको छ, जसमा प्रत्येक नागरिकलाई शिक्षामा समान पहुँचको हकको व्यवस्था गरिएको छ । धारा ३२ मा भाषा र संस्कृतिको हकको व्यवस्था गरिएको छ, जसमा प्रत्येक व्यक्ति र समुदायलाई आफ्नो भाषा

लिपी संस्कृति र सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण र विकास गर्ने अधिकार दिइएको छ । यस्तै, संविधानको धारा ३३ मा समान रोजगारीको हक, धारा ३४ मा उचित श्रम अभ्यासको हक, धारा ३५ मा स्वास्थ्य सम्बन्धी समान हक, धारा ३९ मा बालबालिकाको हक, धारा ४० मा दलितको हक, धारा ४१ मा जेष्ठ नागरिकको हक, धारा ४२ मा सामाजिक न्यायको हक, धारा ४३ मा सामाजिक सुरक्षाको हकको व्यवस्था गरिएको छ । यी सबै धाराहरू लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रवर्द्धन गर्ने लक्ष्यप्रति प्रेरित रहेका छन् ।

स्थानीय तहहरूमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्यनका लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा विभिन्न व्यवस्थाहरू गरिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को गाउँपालिका/नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारमा लैससास सम्बन्धी कार्य गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत वडामा आर्थिक तथा समाजिक रुपमा अल्पसंख्यक, सिमान्तकृत समुदायको अभिलेख राखी सामाजिक र आर्थिक उत्थान सम्बन्धी काम गर्ने विभिन्न समुदाय बीचमा सामाजिक सद्भाव र सौहार्दता कायम गर्ने, बाल बिवाह, बहुबिवाह, लैङ्गिक हिंसा, छुवाछुत, दहेज तथा दाइजो, हलिया प्रथा, छाउपडी, कमलरी प्रथा, बालश्रम, मानव बेचबिखन जस्ता समाजिक कुरीतिको अन्त्य गर्ने गराउने व्यवस्था गरेको छ । त्यसैगरी, स्थानीय तहको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा महिला तथा पिछाडिएको वर्गको सहभागिता गराउने र योजना छनौटमा महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, पिछाडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्येक्ष लाभ पुग्ने कार्यक्रमलाई छनौट गर्ने, बजेट विनियोजन र कार्यान्वयनमा जोड दिएको छ ।

लैससासको अवधारणालाई कार्यान्वयन गर्नका लागि नेपालको संविधान तथा सम्बन्धित ऐनहरू, राष्ट्रिय रणनीति, आवधिक तथा रणनीतिक योजनाहरू, अन्तर्राष्ट्रिय घोषणापत्र, महासन्धीहरू र दीगो विकास लक्ष्यहरूले यथेष्ट व्यवस्थाहरू गरेको छ ।

नेपालका कानुनहरूमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण संवेदनशीलता कायम गर्न अधिकतम् प्रयास भएको छ । यस क्षेत्रमा महिला, बालबालिका, दलित, आदिबासी तथा विपन्न वर्गका नागरिकहरूको बचाउ तथा उत्थानका लागि बनेका ऐन तथा अन्य कानुनी व्यवस्थाहरू पनि लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका लागि आधारको रुपमा लिनु पर्ने हुन्छ । यिनै व्यवस्थाहरूको स्थानीय तहमा कार्यान्वयनको अवस्था के कस्तो भएको छ भन्ने विषयमा लेखाजोखा गर्ने कार्यका लागि लैससास परीक्षण गर्ने व्यवस्था रहेको छ ।

१.४ लैससास परीक्षणको उद्देश्य

लैससास परीक्षणको मुख्य उद्देश्य स्थानीय तहमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणा कार्यान्वयनको अवस्था मापन गरी अन्तरहरू तथा आगामी कार्यक्रमहरू पहिचान गर्ने हो । यसको विशिष्ट उद्देश्यहरू देहायअनुसार रहेका छन् :

क) नगरपालिकाको नीति, कानुन, संस्थागत संरचना, जनशक्ति र क्षमता विकास कार्य, योजना तर्जुमा र कार्यक्रमहरूमा लैससास कार्यान्वयनको अवस्था मापन गर्ने,

ख) लैससासको क्षेत्रमा सुधार गर्नुपर्ने सवालहरू पत्ता लगाई रणनीतिक गतिविधिहरू सिफारिस गर्ने,

ग) स्थानीय तहले सञ्चालन गर्ने सबै विषय क्षेत्रहरूलाई लैससासमैत्री बनाउन सहयोग गर्ने ।

भाग – २

लैससास परीक्षणको विधि

२.१ लैससास परीक्षणले समेट्ने क्षेत्रहरू

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले जारी गरेको स्थानीय तह लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यविधि, २०७८ अनुसार लैससास परीक्षणका मुख्य ५ वटा विषयहरू समावेश गरिएको छ । यसभित्र स्थानीय तहले तर्जुमा गर्ने नीति, कानुन र योजना, संस्थागत संरचना, जनशक्ति, सेवा प्रवाह र जवाफदेहिता रहेका छन् । यस परीक्षणले समेट्ने विषयवस्तुहरू देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका १: लैससास परीक्षणका विषयक्षेत्रहरू, सूचक र उपसूचकहरू

क सं	विषय क्षेत्रहरू	सूचक संख्या	उपसूचक संख्या
१	नीति कानुन र योजना	३	२०
२	संस्थागत व्यवस्था	५	२०
३	मानव संसाधन र क्षमता विकास	४	२०
४	सेवा प्रवाह	५	२०
५	सुशासन तथा उत्तरदायित्व	५	२०
	जम्मा	२२	१००

नगरपालिकाको लैससास परीक्षण गर्दा उपरोक्त विषय क्षेत्रहरू र यस अन्तर्गत दिइएका सूचक र उपसूचकहरूको आधारमा कार्यान्वयनको अवस्था मापन गरिएको छ । यी सूचक र उपसूचकहरूमा प्रगति लेखाजोखा गरी राम्रो, आंशिक र प्रगति नै नभएको गरी तीन तहमा मापन गरिएको छ । राम्रो अवस्था भएका सूचकहरूलाई निरन्तरता दिने, आंशिक तथा प्रगति नभएका सूचकहरूमा नगरपालिकाले कार्यान्वयन गर्ने कार्यक्रमको पहिचान गरी कार्ययोजनामा समावेश गर्ने कार्य गरिएको छ ।

२.२ लैससास परीक्षणको विधि

स्थानीय तह लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यविधि २०७८ अनुसार स्थानीय तहहरूको लैससास परीक्षण हरेक आर्थिक वर्षको पौषमसान्तसम्मा गरी सक्ने व्यवस्था गरिएको छ । लैससास परीक्षण प्रतिवेदनमा समावेश गरिएका सुझावहरू अनुसार स्थानीय तहको नीति, योजना तथा बजेट तर्जुमा गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण विकासका कार्यक्रमहरू समावेश गरी आगामी आर्थिक वर्षमा कार्यान्वयन गर्ने हो । उक्त कार्यविधिले दिएको विधिलाई अनुसरण गर्दै लैससास परीक्षण कार्य नगरपालिकाका जननिर्वाचित पदाधिकारी तथा कर्मचारीको सहभागितामा सम्पन्न गरिएको छ । लैससास परीक्षणका लागि नगर उपप्रमुखको संयोजकत्वमा ७ सदस्यीय कार्यदल बनाएको थियो । उक्त कार्यदलको नेतृत्वमा नगरपालिकाको लैससास परीक्षण गरिएको छ । यस कार्यदलको नेतृत्वमा ५ वटा विषयगत लैससास परीक्षण कार्य-समूहहरू गठन गरिएको थियो । यी कार्य-समूहहरूको नेतृत्व वडा अध्यक्ष तथा कार्यपालिकाका सदस्यहरूबाट गरिएको र सम्बन्धित शाखा प्रमुखहरू मध्येवाट सदस्य सचिव छनौट गरिएको थियो । यी कार्य समूहहरूमा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशितालाई सुनिश्चित गरिएको थियो । उक्त कार्यदल र परामर्शदाताको संयुक्त पहलमा लैससास परीक्षण कार्य सम्पन्न गरिएको थियो ।

२.२.१ दस्तावेज परीक्षण

लैससास परीक्षण कार्यदल र परामर्शदाताको संयुक्त पहलमा नगरपालिकाका नीति, कानुन, योजना तथा बजेट सम्बन्धी दस्तावेजहरू परीक्षण गरिएको थियो । दस्तावेज परीक्षण गर्ने क्रममा नगरपालिकाले हालसम्म जारी गरेका ऐन, कार्यविधि, मापदण्ड, कार्यपालिका तथा नगरसभाबाट भएका निर्णयहरू, आवधिक तथा वार्षिक योजनाहरू, क्षेत्रगत रणनीतिक योजनाहरू, आर्थिक प्रतिवेदनहरू, प्रगति समीक्षाका प्रतिवेदनहरू, नगर वस्तुस्थिति विवरण र

अन्य सम्बन्धित दस्तावेजहरूको परीक्षण गरिएको थियो । मुख्यगरी देहायका दस्तावेजहरूमा लैससास संवेदनशील व्यवस्था तथा कार्यक्रमहरूको समीक्षा तथा परीक्षण गरिएको थियोः

क) चापाकोट नगरपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजीक समावेशीकरण रणनीति, २०७९,

ख) नगरपालिकाले तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएका नीति, ऐन, निर्देशिकाहरू (राजपत्रबाट),

ग) चापाकोट नगरपालिकाको दोस्रो आवधिक विकास योजना,

घ) वार्षिक प्रगति समीक्षा प्रतिवेदन,

ङ) वार्षिक विकास योजना तथा बजेट (आर्थिक वर्ष २०८०/८१),

च) अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्यदलको प्रतिवेदन,

छ) चापाकोट नगरपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम (आर्थिक वर्ष २०८०/८१),

ज) न्यायिक समितिका निर्णय र प्रकृयाहरू,

झ) चापाकोट नगरपालिकाको आवधिक विकास योजना (२०७८/७९ -२०८०/८१)

ञ) चापाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण तथा पार्श्वचित्र, २०७५

ट) गण्डकी प्रदेशको दोश्रो पञ्चवर्षिय योजना (२०८१/८२-२०८५/८६)

२.२.२ लक्षित समूह छलफल

लैससास परीक्षण गर्ने क्रममा कार्यविधिले दिएका सूचकहरूमा गरिएका पहल/कार्यक्रम र भएका प्रगतिहरू सम्बन्धमा निर्वाचित पदाधिकारीहरू, कार्यालयका कर्मचारीहरू, लाभान्वित वर्गका नागरिकहरू, लक्षित वर्गका नागरिकहरूसँग लक्षित समूह छलफल गरी लैससास कार्यान्वयनमा भएको प्रगति तथा अन्तरहरू पहिचान गरी आगामी रणनीति तथा कार्यक्रमहरू छनौट गरिएको थियो ।

२.२.३ लैससास परीक्षण कार्यशाला

लैससास परीक्षणका लागि १ दिने कार्यशाला सञ्चालन गरिएको थियो । यस कार्यशालाका सहभागीहरू नगरपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारी, कर्मचारी र सरोकारवालाहरू थिए । यसको सहजीकरण परामर्शदाताहरूवाट गरिएको थियो । दस्तावेज अध्ययन तथा लक्षित समूह छलफलबाट प्राप्त तथ्यहरूको प्रस्तुतीकरण गरी कार्यशालाको प्रारम्भ गरिएको थियो । त्यसपश्चात ५ वटा कार्य समूहहरू गठन गरी सूचकहरूमा लेखाजोखाको कार्यजिम्मेवारी दिइएको थियो । कार्य समूहहरूले सम्बन्धित शाखाहरूमा गई प्रमाण संकलन तथा छलफल गरी सूचकहरूको वास्तविक प्रगतिको अवस्था विश्लेषण गरेका थिए । कार्य समूहहरूले लैससास सूचक तथा उपसूचकहरूमा सहभागितात्मक छलफल गरी नगरपालिकामा उपलब्ध प्रमाणहरूको आधारमा राम्रो देखिएमा १, मध्यम देखिएमा ०.५ र सुधार गर्नुपर्ने देखिएमा वा नभएमा ० अंक प्रदान गरिएको थियो । कार्यशालाको कार्यक्रम देहायअनुसार रहेको थियोः

तालिका २: लैससास परिक्षण कार्यशालाको कार्यतालिका

सत्र	समय	क्रियाकलाप
प्रथम	१०.०० – ११.३०	गाउँपालिका प्रमुखज्युवाट कार्यक्रम उद्घाटन, परिचय प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतवाट स्वागत मन्तब्य लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणा, लैससास परीक्षण र महत्व
दोश्रो	११.४५ – १.३०	लैससास परीक्षणको विधि, प्रक्रिया र सूचकहरू सम्बन्धी अभिमूखिकरण र छलफल
तेश्रो	२.०० – ३.३०	गाउँपालिका उपप्रमुखज्युद्वारा परीक्षण कार्यक्रमको संयोजकत्वमा लैससास परीक्षण कार्यसमूह गठन तथा जिम्मेवारी विभाजन कार्य-समूहको समुहगत छलफल र लैससास सहभागितामूलक परीक्षण र परामर्शदाताहरूद्वारा सहजीकरण
चौथो	३.३० – ५.००	कार्य-समूहको परीक्षण नतिजा प्रस्तुतीकरण र कार्ययोजना

		निर्माण नगर प्रमुखद्वारा कार्यशालाको समापन

२.२.४ परामर्शदाताबाट पूनःमूल्यांकन

लैससास परीक्षणको क्रममा विषयगत कार्य समूहहरूले सूचक तथा उपसूचकहरूमा गरेको मूल्यांकन र प्रदान गरेका अंकहरूको पूनर्मुल्यांकन परामर्शदाताबाट गरिएको थियो । प्रमाणहरूको वास्तविकता र प्रगतिको अवस्था बारेमा पूनः छलफल गरी सूचक तथा उपसूचकमा भएका प्रगतिहरूको आधारमा प्राप्ताङ्कहरूको संशोधन गरिएको थियो ।

२.२.५ सवल, कमजोर, अवसर र चुनौती विश्लेषण

लैससास परीक्षणको अन्तिम चरणमा सूचक तथा उपसूचकहरूको मूल्यांकनपश्चात सवल तथा कमजोर पक्षहरूको पहिचान गर्ने कार्य गरिएको थियो । साथै नगरपालिकाको हकमा अवसर तथा चुनौतीहरूको विश्लेषण गरिएको थियो ।

२.३ रणनीतिक गतिविधिहरूको पहिचान र योजना

लैससास परीक्षणको क्रममा सूचक तथा उपसूचकहरूमा भएको प्रगतिको आधारमा तीनै किसिमका (राम्रो, आंशिक र कमजोर) अवस्थाहरूको पहिचान गरी राम्रो प्रगति भएका सूचकहरूमा निरन्तरता दिने र आंशिक प्रगति भएको र प्रगति नभएको सूचकहरू सुधार गर्नका लागि उपयुक्त रणनीतिहरू पहिचान गरी सोको कार्यान्वयनका लागि कार्ययोजना योजना तयार गरिएको थियो ।

भाग – ३

लैससास परीक्षणवाट आएका मुख्य प्राप्तिहरू

३.१ लैससास परीक्षणवाट प्राप्ताङ्कहरूको प्रस्तुतीकरण

चापाकोट नगरपालिकाको समग्र गतिविधिको लैससास परीक्षण गर्दा तोकिएका सूचकहरूमा भएको प्रगतिको प्राप्ताङ्क देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका ३: लैससास परीक्षणमा प्राप्त अंकहरूको विवरण

क सं	मुख्य तथा सहायक विषय क्षेत्रहरू	अंकभार	प्राप्ताङ्क
क	नीति कानुन र योजना		
१	नीति कानुन र योजनामा समावेशी सहभागिता	८	५.०
२	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८	५.०
३	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४	१.५
	जम्मा	२०	११.५
ख	संस्थागत व्यवस्था		
१	कर्मचारी/पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	२.०
२	कार्यप्रणाली समावेशी	४	१.०
३	समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४	३.०
४	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता	४	२.५
५	तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन	४	३.५
	जम्मा	२०	१२.०
ग	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास		
१	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८	४.०
२	अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार सम्बन्धि जनचेतना	४	३.०
३	कानुनी साक्षरता	४	२.५
४	विपद व्यवस्थापनमा समावेशीकरण	४	२.०
	जम्मा	२०	११.५
घ	सेवा प्रवाह		
१	पूर्वाधार विकास	४	१.५
२	प्रजनन स्वास्थ्य	४	२.०
३	शिक्षा कार्यक्रम	४	२.०

४	खानेपानी तथा सरसफाई	४	२.५
५	स्वरोजगार र आयआर्जन तथा बजार व्यवस्थापन	४	२.०
	जम्मा	२०	१०.०
ङ	सुशासन तथा उत्तरदायित्व		
१	सुशासन	४	२.५
२	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४	२.०
३	सूचना तथा सञ्चार	४	२.५
४	अनुगमन र मूल्यांकन	४	३.५
५	समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार	४	१.५
	जम्मा	२०	१२.०
	कुल जम्मा	**१००**	५७.०

नोटः यसको विस्तृत विवरण अनुसूची – २ मा हेर्नुहोला ।

३.२ लैससास परीक्षण नतिजाको माकुरेजालोमा प्रस्तुति

लैससास परीक्षणबाट प्राप्त भएको माथिको तालिकामा दिइएको अंकलाई देहायको माकुरेजालोमा प्रस्तुत गरिएको छः

चित्र नं १: लैससास परीक्षण नतिजाको माकुरेजालो

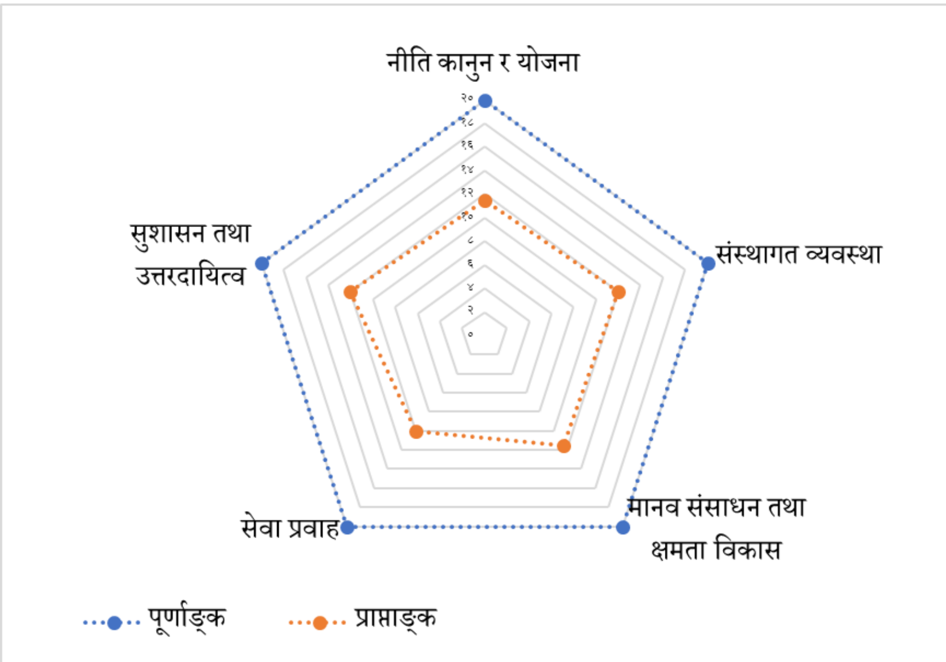

यस वर्षको लैंससास परिक्षणको नतिजा हेर्दा कुल अंक **५७** प्राप्त भएको छ । जसमा नीति कानुन र योजना ११.५, संस्थागत व्यवस्था १२.०, मानव संसाधन तथा क्षमता विकास ११.५, सेवा प्रवाह १०.० र सुशासन र उत्तरदायित्व १२.० अंक प्राप्त भएका छन् । हरेक मुख्य क्षेत्रमा हेर्दा प्रत्येक मुख्य क्षेत्रको नतिजा ५० प्रतिशत भन्दा राम्रो देखिएको छ । लैससास परीक्षण दिग्दर्शनअनुसार यस नगरपालिकाको लैंससास परिक्षणको नतिजा **’सामान्य÷** श्रेणीमा पर्दछ । त्यसकारण, यस नगरपालिकाको मुख्य तथा सहायक सूचकहरूमा सुधार गर्नुपर्ने सवालहरू प्रसस्तै रहेका छन् । सूचकहरूमा सुधारको लागि नीतिगत, व्यवस्थापकीय तथा कार्यान्वयनका पाटोहरूमा ध्यान दिनु पर्दछ ।

चित्र नं. २ मुख्य क्षेत्रहरू स्तम्भ चित्र

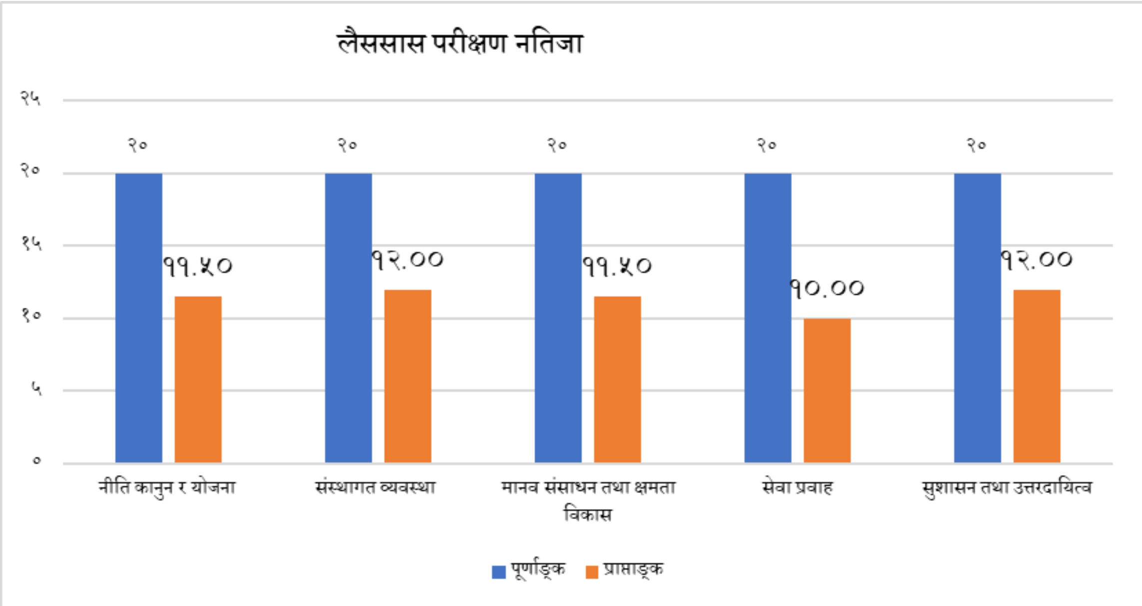

प्रस्तुत स्तम्भ चित्रमा सबैजसो मुल क्षेत्रहरूका सूचकहरू ५०% भन्दा बढि अंकले माथि रहेका छन । नीति, कानुन, योजना तथा सुशासन र उत्तरदायित्व क्षेत्र अन्य क्षेत्र भन्दा राम्रो छ । संस्थागत व्यवस्था र मानव संशाधन तथा क्षमता विकास दोश्रो स्थानमा रहेको छ । मुख्य विषयहरूमा सेवा प्रवाह तुलनात्मकरूपमा अन्य भन्दा कमजोर अवस्थामा रहेको अवस्था रहेको देखिन्छ । यस वर्षको परिक्षणबाट पहिचान गरिएका सबल

पक्षहरूलाई यथावत राखी कमजोर पक्षहरूलाई सुधार गर्दै लैजानु पर्ने आवश्यकता देखिएको छ ।

३.३ लैससास परीक्षणमा प्राप्त सवल र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू

चापाकोट नगरपालिकाको लैससास परीक्षणको क्रममा सूचकगत लेखाजोखा गर्दा कार्यविधिले तोकेका २२ वटा सूचकहरू र यी सूचकहरू अन्तर्गतका १०० वटा उपसूचकहरूमा भएका प्रगतिको अवस्थाअनुसार अंक प्रदान गरिएको छ । सूचकमा राम्रो कार्य भएको र १ अंक प्राप्त गरेको भएमा 'सवल', आंशिक कार्य भई ०.५ अंक प्राप्त गरेको भएमा 'आंशिक' र सूचकमा प्रगति नभएकोले ० अंक प्राप्त गरेको भएमा 'कमजोर' भनी वर्गीकरण गरिएको छ । सो मध्ये सवल अवस्थालाई निरन्तरता दिने, आंशिक र कमजोर रहेका सूचक उपसूचकहरूमा नीतिगत र कार्यगत सुधारका कार्यक्रमहरू पहिचान गरिएको छ ।

तालिका ४: लैससास परीक्षणमा प्राप्त सवल र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू

क्र सं	सूचक तथा उपसूचकहरू	अंकभार	अवस्था	प्राप्ताङ्क	प्रगति	सुधार गर्नुपर्ने
१	**नीति कानुन र योजना**					
१.१	**नीति कानुन र योजनामा समावेशी सहभागिता**	१				
१.१.१	स्थानीय तहको नीति तथा कानुनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरी गरेको/नगरेको	१	नगरपालिकाको नीति तथा कानुनको मस्यौदा तयार गर्ने क्रममा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण नभएको । पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी नै पाईएको ।	०.५	आंशिक	स्थानीय नीति तथा कानुनमा लैससास कार्यटोली निर्माण गरी परिचालन गर्नुपर्ने ।
१.१.२	स्थानीय सरकारले आफ्नो नीति, कानुन, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिकोणले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरेको / नगरेको	१	नगरपालिकाले आफ्नो नीति, कानुन, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिकोणले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा नगरेको ।	०.५	आंशिक	स्थानीय नीति, कानुन, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिकोणले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्नुपर्ने ।
१.१.३	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैससास विकास (स्थानीय कानुन, नीति,	१	स्थानीय नीति र योजनामा लैससास विकास (स्थानीय कानुन, नीति,	०.५	आंशिक	स्थानीय नीति र योजनामा लैससास विकासका विषयहरू

	आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरू समावेश भएको/नभएको ।		आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरू समावेश आंशिक रुपमा भएको ।			समावेश गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
१.१.४	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैंगिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद् अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीतिहरू छन्/छैनन् (स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि र निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरिएको वा नगरिएको) ।	१	सो सम्बन्धी अलग्गै नीति नभएको । लैंगिक तथा सामाजिक विभेद् अन्त्य गर्ने सम्बन्धी केही व्यवस्था गरिएको ।	०.५	आंशिक	लैंगिक तथा सामाजिक विभेद् अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीति कार्यान्वयनलाई निरन्तरता दिनुपर्ने ।
१.१.५	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन नियम तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितिमा परेका समुदाय या लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेद्जन्य कार्यहरू रोक्न पर्याप्त प्रावधान व्यवस्था गरिएको छ/छैन ।	१	नगरपालिकाका ऐन, नियम तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितिमा परेका समुदाय या लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेद्जन्य कार्यहरू रोक्न केही प्रावधान व्यवस्था गरिएको ।	0.5	आंशिक	स्थानीय ऐन, नियम तथा कार्यविधिमा महिला तथा लक्षित वर्गमा हुने विभेद्जन्य कार्यहरू रोक्न बनेका प्रावधानहरूको पुनः समीक्षा गरी थप गर्नुपर्ने ।
१.१.६	संघीय कानुनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीय स्तरमा महिला तथा बञ्चितिमा परेका समुदाय या लक्षित वर्ग माथि हुने हिंसा र विभेद् उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध	१	स्थानीय न्यायीक समितिद्वारा स्थानीय स्तरमा महिला तथा लक्षित वर्ग माथि हुने हिंसा र विभेद् उपर सुनुवाई हुने गरेको ।	१	राम्रो	न्यायिक समितिसमक्ष मुद्दा आउनको लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम गर्नुपर्ने ।

	मिलाए/नमिलाएको ।					
१.१.७	महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा विभेद् रोक्ने प्रावधान रहेको/नरहेको (समुदायको प्रचलन विभेद्कारी भएको/नभएको ।)	१	निजी तथा अनौपचारिक क्षेत्रमा महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा विभेद् रोक्ने स्थानीय नीति लागू नभएको ।	०.५	आंशिक	निजी तथा अनौपचारिक क्षेत्रमा महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा विभेद् रोक्ने स्थानीय नीति लागू गर्नुपर्ने ।
१.१.८	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजिवी उपर हुने विभेद् रोक्ने प्रावधान रहेको/नरहेको ।	१	यस्तो समस्या यस नगरपालिकामा नभएको ।	१	राम्रो	
	सहायक विषयगत जम्मा	८		५.०		
१.२	**योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन**					
१.२.१	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैंगिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति रणनीति कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको छ/छैन ?	१	योजनाहरूमा लैससास सम्बन्धी मापनयोग्य लक्ष्यहरू समावेश भएको ।	०.५	आंशिक	योजनाहरूमा लैससास कार्यान्वयनका मापनयोग्य लक्ष्यहरू समावेश गर्नुपर्ने ।
१.२.२	नगरपालिका/नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सिमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा वञ्चितीकरणमा परेका समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि वा प्रत्यक्ष फाईदा पुग्ने गरी कुल पूजीगत	१	लैससास विकासको क्षेत्रमा केही कार्यक्रम तथा बजेट विनियोजन र कार्यान्वयन भएको । उक्त समितिले बजेट सिमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा वञ्चितीकरणमा परेका समूहको अवस्था	०.५	आंशिक	नगरपालिकाले बजेट सिमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा वञ्चितीकरणमा परेका समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा बजेटको निश्चित प्रतिशत

	बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरेको/नगरेको ?		विश्लेषणको आधारमा बजेटको निश्चित प्रतिशत विनियोजन नगरेको ।			विनियोजन गर्नुपर्ने ।
१.२.३	स्थानीय सरकारको योजना सूची लक्षित समूहहरूको सक्रीय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेको योजना प्राथमिकिकरणमा पर्ने गरेको/नगरेको (योजना तर्जुमा गर्दा गाउँ बस्तीस्तरवाट आएका योजना कार्यक्रमहरूलाई समेटेको/नसमेटेको परीक्षण गर्ने ।)	१	योजना तर्जुमाको क्रममा महिला तथा लक्षित समूहको सहभागितामा योजनाहरू छनौट गर्ने गरिएको ।	१.०	राम्रो	योजना तर्जुमा प्रक्रियामा बस्तीस्तरीय भेलावाट योजना संकलन गर्ने कार्यमा निरन्तरता दिनुपर्ने ।
१.२.४	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहरिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भए/नभएको ?	१	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहरिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भएको ।	०.५	आंशिक	योजना तर्जुमा प्रक्रियामा लक्षित वर्गको उपस्थितिमा उनीहरूको व्यावहरिक र रणनीतिक आवश्यक्ता अनुसारका कार्यक्रमहरू बारेमा छलफल गर्नुपर्ने ।
१.२.५	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरूको छुट्टाछुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान	१	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरूको छुट्टाछुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता	०.५	आंशिक	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरूको छुट्टाछुट्टै अवस्था विश्लेषणको

	गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिएको/नगरिएको (तयारी प्रतिवेदन) ?		पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय नगरिएको ।			आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने र सोको प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने ।
१.२.६	स्थानीय सरकारले दिगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैंगिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन हुने गरेको/नगरेको ?	१	दिगो विकास लक्ष्य स्थानीयकरणको कुनै नीतिगत निर्णय नभएको ।	०.५	आंशिक	दिगो विकास लक्ष्य स्थानीयकरणको नीतिगत निर्णय र कार्यान्वयन प्रारम्भ गर्नुपर्ने ।
१.२.७	स्थानीय तहको योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग समुदाय र क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरी बनेको/नबनेको ?	१	महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग समुदाय र क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष लाभ रुपमा पुगेको ।	१	राम्रो	यस कार्यलाई निरन्तरता दिनुपर्ने ।
१.२.८	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समूहको प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४० प्रतिशत महिलाको सहभागिता भएको/नभएको र मुख्य कार्यकारी पद मध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिएको/नदिएको ?	१	नगरपापलिकाले उपभोक्ता समिति गठन र सञ्चालन निर्देशका लागू गरी उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समूहको प्रतिनिधि सहित ४० प्रतिशत महिलाको सहभागिता भएको र मुख्य कार्यकारी पद मध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिने कार्यलाई सूनिश्चित गरेको ।	०.५	आंशिक	उपभोक्ता समितिमा महिला तथा लक्षित समूहको प्रतिनिधित्व तथा सहभागिता गराउने र उनीहरूको सक्रिय सहभागिता सूनिश्चित गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिनु पर्ने ।

	सहायक विषयगत जम्मा	८		५.०		
१.३	**बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन**					
१.३.१	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका, अपांग, जनजाति, मुस्लिम, मधेशी, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसंग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने गरिएको/नगरिएको ?	१	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका, अपांग, जनजाति, मुस्लिम, मधेशी, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसंग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने कार्य नभएको ।	०.५	आंशिक	लक्षित वर्गहरूको संरक्षण, सशक्तीकरण, सचेतना सहभागिता जिबिकोपार्जन शिक्षा संस्कृति आदिको बारेमा कार्यक्रमहरू पहिचान तथा बजेट विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
१.३.२	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैंगिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एबं परीक्षण नियमितरुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिएको/नगरिएको ?	१	लैससास बजेट परीक्षणको बजेट व्यवस्था नभएको ।	०.५	आंशिक	लैससास बजेट परीक्षण वार्षिक रुपमा हरेक आ. व. को प्रथम चौमासिकमा गर्नुपर्ने ।
१.३.३	परीक्षण पश्चात लैंगिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समाबेश गरिएको/नगरिएको ?	१	लैससास परीक्षण नभएकोले क्षमता विकास योजना तयारी र लागू गर्ने कार्य नभएको ।	०	कमजोर	लैससास बजेट परीक्षण नियमित रुपमा गरी उक्त परीक्षणले औंल्याएका सुधारका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
१.३.४	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत	१	बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत	०.५	आंशिक	लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गर्ने नीति पारित

	बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितमा कार्यक्रममा समयमै खर्च गरिएको/नगरिएको ? (बजेट तथा कार्यक्रम बीच भिडान)		बजेट विनियोजन गर्ने नीति नभएको ।			गरी लागू गर्नुपर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	४		१.५		
	मूल विषयगत जम्मा	२०		११.५		
२	**संस्थागत व्यवस्था**					
२.१	**कर्मचारी/पदाधिकारी प्रतिनिधित्व**					
२.१.१	स्थानीय सरकारको निर्णायक तह (कर्मचारी/पदाधिकारी) मा महिलाहरूको समानरुपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व रहेको छ/छैन ?	१	नगरपालिकाका कर्मचारी र पदाधिकारीहरूको निर्णायक तहमा समान प्रतिनिधित्वको लागि यथेष्ट कानुनी प्रावधान नभएकोले पदाधिकारीमा महिलाको न्यून प्रतिनिधित्व रहेको ।	०.५	आंशिक	नगरपालिकाको निर्णायक तहमा पदाधिकारी र कर्मचारीहरूमा महिलाको समान सहभागिताको लागि कानुनी व्यवस्था गरी लागू गर्नुपर्ने ।
२.१.२	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिंग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति लिएको	१	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिंग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक	०.५	आंशिक	कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने गरी कर्मचारी व्यवस्था गर्नुपर्ने ।

	छ/छैन ?		प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति नलिएको ।			
२.१.३	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने गरेको/नगरेको ?	१	महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधिहरू सक्रीय हुने गरेको । तर सो कार्यको लागि कार्यटोली वा शाखाको व्यवस्था नभएको ।	०	कमजोर	महिला तथा लक्षित समुदायका नागरिकहरूलाई विशेष सेवा र सहयोगको लागि कार्यटोली गठन र परिचालन गर्नुपर्ने ।
२.१.४	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुनेगरी र महिला र वञ्चितीकरणमा परेका समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेद्को नीति लिएको/नलिएको ?	१	स्थानीय स्तरमा सकारात्मक विभेद् नीति लिएको तर कार्यान्वयन आंशिक मात्र भएको ।	१.०	राम्रो	नीति, कानुन र योजनाहरूमा सकारात्मक विभेद्को प्रावधान व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	४		२.०		
२.२	**कार्यप्रणाली समावेशी**					
२.२.१	महिला र पुरुष बीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको	१	महिला समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि	०.५	आंशिक	लैससास नीति वा रणनीति तर्जुमा गरी लागू गर्नुपर्ने ।

	लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति छ/छैन ?		नगरपालिकाले लैससास रणनीति तर्जुमा नभएको ।			
२.२.२	स्थानीय सरकारमा लैंगिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था छ/छैन ? (लैंगिक विकास डेस्क वा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरिएको/नगरिएको)	१	लैंगिक विकास हेर्ने इकाईको रुपमा महिला तथा बालबालिका शाखा स्थापना भई सञ्चालनमा रहेको छ । लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित व्यवस्था नभएको ।	०.०	कमजोर	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
२.२.३	स्थानीय सरकारवाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागू गरिएको छ/छैन ?	१	नगरपालिका स्तरमा महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता लागू नभएको ।	०.०	कमजोर	नगरपालिका स्तरमा महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागू गर्नुपर्ने ।
२.२.४	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैससास कार्यान्वयन समितिमा महिला बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए नभएको र यस समितिले वडा तहमा योजना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरेको/नगरेको ?	१	नगरपालिकामा लैससास कार्यान्वयन समिति गठन नभएको । वडा तहमा योजन तर्जुमा गर्दा बस्ती भेला भएको । वडामा लक्षित समुदायको आंशिक सहभागिता रहेको ।	०.५	आंशिक	नगरपालिकामा लैससास कार्यान्वयन समिति गठन गरी परिचालन गर्नुपर्ने ।

	सहायक विषयगत जम्मा	४		१.०		
२.३	**समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व**					
२.३.१	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहेको/नरहेको ?	१	नगरपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहेको ।	१	राम्रो	यस कार्यलाई निरन्तरता दिनु पर्ने ।
२.३.२	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायका छलफल र निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भाग लिन पाएको/नपाएको ?	१	समिति उपसमितिहरूमा महिला र वञ्चितीकरणमा परेका समुदायका सदस्यहरूले छलफल र निर्णय प्रक्रियामा स्वस्थ ढंगवाट भाग लिन पाएको ।	१	राम्रो	यस कार्यलाई निरन्तरता दिनु पर्ने ।
२.३.३	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला र वञ्चितीकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरेको/नगरेको ?	१	समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला र वञ्चितीकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने दिने कार्य आंशिक कार्यान्वयन भएको ।	०.५	आंशिक	समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला र वञ्चितीकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव लिखितरुपमा दिने व्यवस्था गर्नुपर्ने ।

२.३.४	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी दिइएको नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन हुने गरेको/नगरेको ?	१	नगरपालिकाका समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी दिइएको नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको आंशिक कार्यान्वयन भएको ।	०.५	आंशिक	समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी दिइएको नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन गर्ने र सोको परीक्षण गर्नुपर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	४		३.०		
२.४	**वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता**					
२.४.१	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैंगिक हिंसा विरुद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी छुट्टै कोष स्थापना गरिएको/नगरिएको ?	१	महिला सीप र क्षमता विकास कोष स्थापना र सञ्चालन नभएको ।	०.५	आंशिक	महिला विकासको लागि छुट्टै कोषको व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
२.४.२	के आदिबासी, जनजाति, दलित, अन्य लक्षित समूहका महिलाहरूको विकास र सशक्तीकरणको लागि बजेटको व्यवस्था भएको छ ? उनीहरूको आवश्यकता	१	नगरपालिकामा आदिबासी, जनजाति, दलित, अन्य लक्षित समूहका महिलाहरूको विकास र सशक्तीकरणको लागि बजेटको	१	राम्रो	स्थानीय स्तरमा लक्षित वर्गको सशक्तीकरणको लागि कुल बजेटको निश्चित प्रतिशत विनियोजन गर्ने नीति लिई

	अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ?		व्यवस्था भएको ।			कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
२.४.३	के स्थानीय सरकारमा लैंगिक डेस्कको विकास र आवश्यक मानवीय श्रोतहरूको लागि बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ?सो अनुसार कार्यक्रम पहिचान गरिएको छ ?	१	नगरपालिकामा महिला तथा बालबालिका शाखा स्थापना गरी कर्मचारी व्यवस्था तथा कार्यक्रम सञ्चालन गरेको । लैंगिक विकास डेस्कको अवधारणा लागू नभएको ।	०.०	कमजोर	लैंगिक विकास डेस्क स्थापना गरी सम्बन्धित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
२.४.४	स्थानीय सरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेट व्यवस्था गरेको/नगरेको र कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने वा नदिने गरेको ?	१	नगरपालिकामा समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थाको लागि कार्यक्रम तथा बजेट व्यवस्था नभएको । कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी सूचना दिने व्यवस्था नभएको ।	१	राम्रो	नगरपालिकामा समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थाको लागि कार्यक्रम तथा बजेट व्यवस्था गर्नुपर्ने । कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी सूचना दिने व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	४		२.५		
२.५	**तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन**					
२.५.१	के स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत खण्डीकृत सूचना	१	नगर पार्श्वचित्रमा खण्डीकृत सूचना प्रस्तुत भएको र वार्षिक अद्यावधिक	१.०	राम्रो	नगर पार्श्वचित्रमा आर्थिक तथा सामाजिक आधारमा खण्डीकृत

	या तथ्यांक संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने गरेको छ ? (लिङ्ग उमेर जात र आर्थिक स्थिति आदि) - गाउँ/नगर प्रोफाईल		गर्ने कार्य नभएको ।			सूचना प्रणाली कम्प्युटरकृत गरी हरेक आ. व. मा अद्यावधिक गर्नुपर्ने ।
२.५.२	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदाय स्तरका आधारभूत सूचना वा तथ्यांक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरीबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरेको/नगरेको (गाउँ/नगर प्रोफाईल)	१	नगर पार्श्वचित्रमा गरीबी र बेरोजगारी तथ्यांक व्यवस्था भएको तर नक्साङकन नभएको ।	१.०	राम्रो	नगरपालिकामा गरीबी र बेरोजगारी तथ्यांक र नक्साङकन गरी हरेक आ. व. मा अद्यावधिक गर्नुपर्ने ।
२.५.३	के स्थानीय सरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानी स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको छ ?	१	नगर पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानी स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने कार्य आंशिक रुपमा भएको ।	०.५	आंशिक	आवधिक तथा वार्षिक योजना तर्जुमाको क्रममा लैससास सम्बन्धी खण्डीकृत तथ्यांकको उपयोग गर्नुपर्ने ।
२.५.४	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रको सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जीकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने गरेको/नगरेको ?	१	सामाजिक सुरक्षा लाभग्राही र पञ्जीकरण अद्यावधिक गरेको पाइएको ।	१	राम्रो	यस कार्यलाई अझ प्रभावकारी बनाउनु पर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	४		४		
	मूल विषयगत जम्मा	२०		१२		
३.	**मानव संसाधन तथा क्षमता विकास**					

३.१	**मानव संसाधन तथा क्षमता विकास**					
३.१.१	लैंगिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरे नगरेको र छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन भए नभएको र यस्तो रकम खर्च कार्यविधि स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा आएको/नआएको ?	१	लैंगिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार नभएको ।	१	राम्रो	लैंगिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
३.१.२	स्थानीय सरकारका पदाधिकारी/कर्मचारीहरूले लैंगिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा सम्बन्धी तालिम लिएका छन् वा छैनन् र तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको/नगरिएको ?	१	नगरपालिकाका केही पदाधिकारी/ कर्मचारीहरूले लैंगिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा सम्बन्धी तालिम लिएका छन् । तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितताको नीतिगत अभ्यास नभएको ।	०.५	आंशिक	लैससास तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितताको नीतिगत अभ्यास गर्नुपर्ने ।
३.१.३	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैंगिक समवेदनशिल भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको छ/ छैन ?	१	नगरपालिकाको अनुसार तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैंगिक समवेदनशिल भाषाको प्रयोग भएको । महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर सेवा सुविधा	0.5	आंशिक	महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने कार्य गर्नुपर्ने ।

			सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने कार्य कमी भएको ।			
३.१.४	महिला तथा लक्षित समूहको पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिबृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राविधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण) छन्/ छैनन् ? सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरिएको छ/छैन ?	१	गत आ. व. मा महिला तथा लक्षित समूहको पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिबृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू आंशिक रुपमा पाइएको ।	०.५	आंशिक	महिला तथा लक्षित समूहको पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिबृद्धिका क्षेत्र पहिचान गरी सोको कार्यक्रमहरू वडास्तरमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
३.१.५	के स्थानीय सरकारमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत छन् ? (विषयगत तालिम प्राप्त जनशक्ति संख्या)	१	नगरपालिकामा लैससासको क्षेत्रमा तालिम दिन मानवीय श्रोत न्यून भएको ।	1.0	राम्रो	लैससासको क्षेत्रमा तालिम दिन मानव श्रोत थप गर्नुपर्ने ।
३.१.६	के स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाईको व्यवस्था छ ?	१	मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाईको स्थापना नभएको ।	०	कमजोर	मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाईको स्थापना गर्नुपर्ने ।
३.१.७	महिला र वञ्चितीकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे नरहेको र कार्यान्वयन भए नभएको ? (सञ्चालित	१	महिला र वञ्चितीकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सम्बन्धी कार्यक्रम नभएको ।	०	कमजोर	महिला र वञ्चितीकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम गर्नुपर्ने ।

	तालिम कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)					
३.१.८	महिला विकासको लागि भएका बेईजिङ घोषणपत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताहरूको बारेमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरू र कर्मचारीहरूलाई जानकारी छ ? सोको लागि अभिमुखीकरण गरिएको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	१	बेईजिङ घोषणपत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताहरूको बारेमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरू र कर्मचारीहरूलाई अभिमुखीकरण नगरेको र निजहरूलाई जानकारी नभएको ।	०.५	आंशिक	पदाधिकारी र कर्मचारीहरूलाई बैईजिङ घोषणापत्र बारेमा अभिमुखीकरण गराउनु पर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	८		४.०		
३.२	**अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसँस्कार सम्बन्धी जनचेतना**					
३.२.१	महिला विरुद्ध सबैखाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयमै सम्पन्न गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	१	महिला हिंसा विरुद्ध १६ दिने अभियान र सोसम्बन्धी सचेतनामूलक तालिम र अन्य कार्यक्रमहरू भएको ।	१.०	राम्रो	महिला हिंसा निर्मूल गर्ने सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू नियमितरुपमा गर्नुपर्ने ।
३.२.२	लैंगिक हिंसा रहित नगरपालिका/नगरपालिका घोषणा गरेको छ ? (घोषणा गरेको मिति) र महिला हिंसा विरुद्ध सुन्य सहनशिलता अपनाएको छ ? (घटेको घट्ना संख्या र लिईएको निर्णय)	१	लैंगिक हिंसा रहित नगरपालिका घोषणा नभएको । महिला हिंसा विरुद्ध सुन्य सहनशिलता नीतिगत रुपमा लागू नभएको ।	०.०	कमजोर	लैंगिक हिंसा रहित नगरपालिका घोषणा गर्नुपर्ने । महिला हिंसा विरुद्ध सुन्य सहनशिलता नीतिगत रुपमा लागू गर्नुपर्ने ।

३.२.३	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्ध सबैखाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चानल गर्ने गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका)	१	महिला विरुद्ध हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको तर वडा र टोल स्तरमा नपुगेको ।	१.०	राम्रो	महिला हिंसा निर्मूल गर्ने सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू वडागत रुपमा सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
३.२.४	के स्थानीय सरकारले समाजमा रहेका बिभिन्न कुसँस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल बिवाह, बहुबिवाह, दाईजो आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	१	सामाजिक कुरीति हटाउने सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू भएको र यथेष्ट नभएको ।	१.०	राम्रो	सामाजिक कुरीति हटाउने सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू वडा स्तरमा सञ्चालन गर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	४		३.०		
३.३	**कानुनी साक्षरता**					
३.३.१	स्थानीय तहका निर्वाचित पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, प्रचलित संघीय, प्रदेशस्तरीय र स्थानीय कानुनहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गरेको/नगरेको ?	१	नगरपालिकाका पदाधिकारीलाई संघवाट जारी भएका उल्लेखित ऐन कानुनहरू सम्बन्धमा अभिमुखीकरण थोरै मात्र भएको । नगरपालिकाले स्थानीय रुपमा पारित गरी लागू गरेका ऐन नियमहरूको अभिमुखीकरण नभएको ।	०.५	आंशिक	नगरपालिकाका पदाधिकारीलाई संघ प्रदेश र स्थानीय ऐन कानुनहरू सम्बन्धमा यथेष्ट अभिमुखीकरण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
३.३.२	निर्वाचित पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूलाई	१	निर्वाचित पदाधिकारी तथा	०.५	आंशिक	कानुन निर्माण तथा संसोधन गर्ने

	कानुनी मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया सम्बन्धमा अभिमुखीकरण गर्ने गरेको/नगरेको ?		कर्मचारीहरूलाई कानुनी मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया सम्बन्धमा अभिमुखीकरण नभएको			प्रक्रिया सम्बन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्नुपर्ने ।
३.३.३	के महिलाहरूको लागि कानुनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालित भएका छन् ? (जस्तै कानुनी हक अधिकार, एकल महिला र चेलीबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्ध कार्यक्रम आदि बारेमा अनुशिक्षण)	१	महिलाहरूको लागि कानुनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन न्यून भएको ।	०.५	आंशिक	वडा तथा बस्तीस्तरमा महिलाहरूलाई कानुनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू गर्नुपर्ने ।
३.३.४	महिलाहरूको लागि सञ्चालित कानुनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालनवाट के उनीहरू लाभान्वित भएका छन् ? (जस्तै कानुनी हक अधिकार एकल महिला र चेलीबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्ध कार्यक्रम आदि बारेमा अनुशिक्षण र यसको असर)	१	महिलाहरूको लागि सञ्चालित कानुनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरूबाट न्यून संख्यामा महिलाहरू लाभान्वित भएको ।	१.०	राम्रो	महिला कानुनी शिक्षा कार्यक्रम वडा स्तरमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	४		2.5		
३.४	**विपद् व्यवस्थापनमा समावेशीकरण**					

३.४.१	स्थानीय सरकारले विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड रणनीति कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायसंग परामर्श गरे नगरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान रहेको/नरहेको ?	१	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन तथा कार्यविधि नबनेको ।	०.५	आंशिक	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन र कार्यविधि तयार गर्दा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायसंग परामर्श गर्नुपर्ने, यस्ता दस्तावेजमा सीमान्तकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान लागू गर्नुपर्ने ।
३.४.२	स्थानीय स्तरको विपद् सम्बन्धी तथ्यांक संकलन नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्यांक राखी आपतकालिन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गर्ने गरेको/नगरेको ?	१	विपद् सम्बन्धी तथ्यांक संकलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वितहरूको खण्डीकृत तथ्यांक राखी आपतकालिन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण कार्य न्यून भएको ।	०.५	आंशिक	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन तथा कार्यविधि तर्जुमा र लागू गर्नुपर्ने ।
३.४.३	समुदायमा आधारीत विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा उनीहरूलाई पहिलो	१	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागिता गराउने कार्य आंशिक	०.५	आंशिक	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेको समुदाय समेतको

	प्राथमिकता राखी कार्य गरेको/नगरेको ?		रुपमा भएको ।			सहभागिता गराउने नीतिगत व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
३.४.४	विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदाय समेतको सहभागितामा निर्णय गर्ने गरेको/नगरेको ?	१	विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना भएको तर सञ्चालन नभएको ।	०.५	आंशिक	विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	४		२.०		
	मूल विषयगत जम्मा	२०		११.५		
४.	**सेवा प्रवाह**					
४.१	**पूर्वाधार विकास**					
४.१.१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रोईङ डिजाईन लागत अनुमान तयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्तिले निर्वाध रुपमा प्रयोग गर्न सकिने गरी लैंगिक, बाल र अपांग मैत्री संवेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरेको/नगरेको ?	१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना लैंगिक, बाल र अपांगमैत्री हुने प्रावधान लागू नभएको ।	०.५	आंशिक	नगरपालिकाका मातहतका सबै भवनहरू तथा संरचनाहरूमा यी प्रावधानहरू लागू गर्नुपर्ने ।
४.१.२	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा	१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार	०.५	आंशिक	नगरपालिकाले यस मातहतका

	संरचनाहरू शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपांगता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्री युक्त दृष्टिकोणवाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरिएको छ/छैन ?		तथा संरचनाहरू शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपांगता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्री युक्त दृष्टिकोणवाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण नभएको ।			सबै संरचनाहरूमा महिला, अपांगता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्री युक्त दृष्टिकोणवाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गर्नुपर्ने ।
४.१.३	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिट भन्दा बढी प्लिन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला अपांगता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टीकोणवाट समेत उपयुक्त हुनेगरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने गरिएको छ/छैन ?	१	निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला अपांगता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टीकोणवाट समेत उपयुक्त हुनेगरी संरचना तयार गर्ने स्थानीय कानुनी व्यवस्था नभएको ।	०.०	कमजोर	ठूला र व्यावसायिक निजी भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना लैंगिक, बाल र अपांगमैत्री हुने प्रावधान व्यवस्था कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
४.१.४	स्थानीय तहले महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायलाई लक्षित गरी परम्परागत तथा आधुनिक उर्जा (जलबिद्युत, बिभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतवाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू रहे/नरहेको ?	१	महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायलाई लक्षित गरी परम्परागत तथा आधुनिक उर्जा (जलबिद्युत, बिभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतवाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने कार्यक्रम नभएको ।	०.५	आंशिक	नगरपालिकाले उपयुक्त तथा आधुनिक उर्जाको प्रयोगमा प्रोत्साहन कार्य सबै नगरबासीको लागि कार्यान्वयन गर्ने र महिला तथा विपन्न समुदायको लागि यो कार्यक्रम विशेष प्राथमिकताका साथ

						लैजानु पर्ने ।
		४		१.५		
४.२	**प्रजनन स्वास्थ्य**					
४.२.१	गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउँने गरी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भएको/नभएको ?	१	संघीय सरकारको योजनामा सूरक्षित मातृत्व, नवजात शिशु कार्यक्रम र पोषण कार्यक्रम सञ्चालन भैरेहको । गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त र खतरायुक्त काममा नलगाउने बारेमा स्थानीय नीतिमा उल्लेख नभएको ।	०.०	कमजोर	नगरपालिकाको नीतिमा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने सम्बन्धी व्यवस्था गर्ने र कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
४.२.२	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सोको व्यवस्थापन गरिएको छ/छैन ?	१	नगरपालिकाको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सोको व्यवस्थापन नगरिएको ।	०.५	आंशिक	नगरपालिकाको सबै कार्यालयहरू र सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानको लागि अलग्गै कक्ष र बच्चाको आमालाई उक्त समय दिने व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
४.२.३	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, बिस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष	१	नगरपालिकामा परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, बिस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत	१.०	राम्रो	उक्त कार्यलाई निरन्तरता दिनु पर्ने ।

	कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएका छन् ?		महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएको ।			
४.२.४	महिला, गरीब, निमूखा र वञ्चितीकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजिकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट भए/नभएको ?	१	नगरपालिकाको जेष्ठ नागरिकहरूलाई स्वास्थ्य बिमा गर्ने कार्यक्रम लागू भएको ।	०.५	आंशिक	नगरपालिकावाट जेष्ठ नागरिक गरिब महिला र विपन्न वर्गको स्वास्थ्य बिमामा सहजिकरण र सहयोगका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	४		२.०		
४.३	**शिक्षा कार्यक्रम**					
४.३.१	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रबन्ध मिलाए/नमिलाएको ?	१	बालबालिकालाई विद्यालय भर्नाको लागि विद्यालयस्तरबाट मात्र पहल भएको ।	०.५	आंशिक	बालबालिकालाई विद्यालय भर्नाको लागि नगरपालिकाले सूचना शिक्षा सञ्चार र घरदैलो कार्यक्रम गर्नुपर्ने ।
४.३.२	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितीकरण परेका समुदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्य पुस्तक र शैक्षिक सामाग्री तथा	१	नगरपालिकाले विपन्न परिवारका बालबालिकाहरूलाई सामुदायिक विद्यालयमा दिवाखाजा, पाठ्यपुस्तक, पोसाक आदिको लागि छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरेको ।	१	राम्रो	उक्त कार्यलाई निरन्तरता दिनु पर्ने ।

	पोसाक उपलब्ध गराउँन छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरी निश्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाए/नमिलाएको ?					
४.३.३	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन भए नभएको ? (जस्तै अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किसोरी शिक्षा, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा आदि) (कार्यक्रम संख्या पटक तथा सहभागी संख्या)	१	निरक्षर महिला र पुरुषहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन नभएको ।	०.०	कमजोर	नगरपालिकाका निरक्षर व्यक्तिहरूलाई उपयुक्त अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रम पहिचान गरी लागू गर्नुपर्ने ।
४.३.४	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टाछुट्टै शौचालय, किसोरी छात्राको लागि प्याड र यौनशिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको/नगरेको ?	१	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टाछुट्टै शौचालय, किसोरी छात्राको लागि प्याडको व्यवस्था आंशिक मात्रामा भएको । बालबालिकालाई यौनशिक्षा उनीहरूको कोर्समै समेटिएको ।	०.५	आंशिक	सबै विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टाछुट्टै शौचालय, किसोरी छात्राको लागि प्याडको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	४		२.०		
४.४	**खानेपानी तथा सरसफाई**					
४.४.१	नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासंग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषको लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था र	१	नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषको लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था भएको	०.५	आंशिक	नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा सफा पिउने पानी, हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषको

	स्यानिटाईजरको उपयोग गर्ने प्रबन्ध भए/ नभएको ?		तर सबै वडाहरूमा नभैसकेको ।			लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
४.४.२	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौडामा पोखरी, टोल सफाई अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/नगरेको ?	१	खुला दिशामुक्त कार्यक्रमहरू केही भएको तर खुला दिशामुक्त नगरपालिका घोषणा नभएको । टोल टोलमा सरसफाई अभियान नभएको । पोखरी निर्माण तथा संरक्षण, पुराना धारा कुवा संरक्षण र मरमतका कार्य नभएको ।	१.०	राम्रो	खुला दिशामुक्त अभियान सञ्चालन गर्नुपर्ने । टोल टोलमा सरसफाई अभियान सञ्चालन गर्नुपर्ने । पोखरी निर्माण तथा संरक्षण, पुराना धारा कुवा संरक्षण र मरमतका कार्य गर्नुपर्ने ।
४.४.३	कुहिने नकुहिने घरायासी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्साको फोहोर र पानीवाट करेसाबारी तथा गमला र फुलवारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिबृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे नगरेको ?	१	फोहोर विसर्जन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गरी सञ्चालन भएको । कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्याई व्यवस्थापन गर्ने व्यवस्था नभएको ।	०.५	आंशिक	कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्याई व्यवस्थापन गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्ने । कुहिने फोहोरको घरायासी उपयोग सम्बन्धमा सचेतना र नियमन गर्नुपर्ने ।
४.४.४	महिला समेतको सहभागितामा पानीको स्रोत संरक्षण तथा पानी संकलन र सदुपयोग सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भएको छ/छैन	१	खानेपानी मुहानको संरक्षण कार्यक्रम आंशिक रुपमा सञ्चालन भएको ।	०.५	आंशिक	खानेपानीको मुल संरक्षणको कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने ।

	?					
	सहायक विषयगत जम्मा	४		२.५		
४.५	**स्वरोजगार र आयआर्जन तथा बजार व्यवस्थापन**					
४.५.१	नगरपालिकाको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरिबीको नक्सांकनलाई आधार लिइएको छ/छैन ?	१	पालिकाको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरिबीको तथ्यांक संकलन भएको तर योजना तर्जुमाको समयमा यसलाई आधार नलिइएको ।	०.५	आंशिक	पालिकाको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरिबीको नक्सांकनलाई आधार लिनुपर्ने ।
४.५.२	नगरपालिकाले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा विपन्न नागरिकको क्षमता विकास कार्यक्रमहरू तयारी र कार्यान्वयन गरेको छ/छैन ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	१	स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा विपन्न नागरिकको क्षमता विकास कार्यक्रमहरू तयारी र कार्यान्वयन नगरेको ।	०.५	आंशिक	स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा विपन्न नागरिकको क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
४.५.३	ग्रामिण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिकहरू) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरे/नगरेको (मनोनयन, नियुक्ति वा गठन र तालिम) ?	१	ग्रामिण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिकहरू) र सामाजिक परिचालक तयार नगरेको ।	०.५	आंशिक	ग्रामिण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिकहरू) र सामाजिक परिचालक तयार गर्नुपर्ने ।

४.५.४	महिला तथा विपन्न समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सिपमूलक कार्यक्रमहरू समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको छ/छैन ?	१	महिला तथा विपन्न समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सिपमूलक कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिएको ।	०.५	आंशिक	लक्षित वर्गको लागि सीप विकास कार्यक्रम गर्नुपर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	४		२.०		
	मूल विषयगत जम्मा	२०		१०.०		
५.	**सुशासन तथा उत्तरदायित्व**					
५.१	**सुशासन**					
५.१.१	संविधान तथा प्रचलित कानुन अनुसारका स्थानीय तहलाई प्राप्त अधिकार तथा जिम्मेवारीहरू आवश्यक कानुन तथा विधिहरू लागू गरी सोही बमोजिम कार्यान्वयन भएको छ/छैन ?	१	संविधान तथा प्रचलित कानुन अनुसारका स्थानीय तहलाई प्राप्त अधिकार तथा जिम्मेवारीहरूका लागि अधिकांश कानुन तथा विधिहरू लागू गरी सोही बमोजिम कार्यान्वयन भएको ।	१.०	राम्रो	संविधान तथा प्रचलित कानुन अनुसारका स्थानीय तहलाई प्राप्त अधिकार तथा जिम्मेवारीहरूका लागि आवश्यक सबै कानुन तथा विधिहरू लागू गरी सोही बमोजिम कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
५.१.२	स्थानीय तहले विधिको शासन व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरुद्ध शुन्य सहनशिलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका	१	नगरपालिकाले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता	०.५	आंशिक	विधिको शासन व्यापक जनसहभागिता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका

	समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीतिहरू कार्यान्वयनमा ल्याएको/ नल्याएको ?		नीतिहरू कार्यान्वयनमा ल्याएको ।			समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीतिहरू कार्यान्वयनको प्रभावकारीता अध्ययन गर्नुपर्ने ।
५.१.३	महिला विकासको लागि भएका बेईजिङ घोषणपत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताहरूको क्षेत्रमा कार्यक्रम तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	१	महिला लक्षित कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएको । बेईजिङ घोषणापत्रका १२ बुँदाहरूलाई बिशिष्टीकृत गरी कार्यक्रम नगरिएको ।	०.५	आंशिक	बेईजिङ घोषणापत्रका प्रतिवद्धताहरूलाई स्थानीय कार्यक्रमहरूमा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
५.१.४	संयूक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन भएको छ/ छैन ?	१	बाल अधिकार सम्बन्धी महासंन्धीले निर्धारण गरेका नीतिहरू नगरपालिकाको नीति ऐन तथा कार्यविधिमा समावेश भएको र आंशिक कार्यान्वयनको रुपमा रहेको ।	०.५	आंशिक	संयूक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी १९८९ का कार्यक्रमहरू वार्षिक योजना समावेश गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	४		२.५		
५.२	**उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता**					
५.२.१	नगरपालिकाले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे/	१	चौमासिक रुपमा सार्वजनिक सुनुवाई गरिएको । सूचनाहरू वेवसाइट फेसबुक पेज आधिकारिक पत्रिका मार्फत सम्प्रेषण	०.५	आंशिक	सामाजिक परीक्षण लगायतका कार्यक्रमहरू गर्नुपर्ने ।

	नगरेको ?		गर्ने गरिएको । सामाजिक परीक्षण नभएको ।			
५.२.२	नगरपालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई आदि कार्यक्रममा लक्षित वर्ग र समुदायका सदस्यको गराइएको छ/छैन ?	१	उक्त कार्यक्रमहरूको लागि सबै किसिमका नागरिकहरूलाई निमन्त्रणा गरिएको । महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायको व्यक्ति उपस्थिति हुने गरेको ।	१.०	राम्रो	सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाईमा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायवाट अनिवार्य सहभागी गराउनुपर्ने ।
५.२.३	नगरपालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई आदि कार्यक्रममा लक्षित वर्ग र समुदायबाट प्राप्त सवाल र सुझावहरूको संवोधन गरिएको छ/छैन ?	१	सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई आदि कार्यक्रममा लक्षित वर्ग र समुदायबाट प्राप्त सवाल र सुझावहरूको आंशिक संवोधन गरिएको र त्यसको सुव्यवस्थापन नभएको ।	०.५	आंशिक	सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई आदि कार्यक्रममा लक्षित वर्ग र समुदायबाट प्राप्त सवाल र सुझावहरू संवोधन गर्नुपर्ने ।
५.२.४	नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता लागू गरिएको छ/छैन ?	१	नगरपालिकाका पदाधिकारी र कर्मचारीको आचार संहिता लागू नभएको ।	०.०	कमजोर	नगरपालिकाका कर्मचारीको आचारसंहिता लागू गर्नुपर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	४		२.०		
५.३	**सूचना तथा सञ्चार**					

५.३.१	नगरपालिकाले वार्षिक तथा अन्य कार्यक्रम तथा बजेट र कार्यान्वयनको अवस्था सम्बन्धी सूचनाहरू सबै वर्ग र समुदायले प्राप्त गर्ने गरी सार्वजनिक गरको छ/छैन ?	१	वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम गाउँसभावाट पास भए पछि सम्पूर्ण नगरपालिकाबासीलाई सूचना गरी बजेट तथा कार्यक्रम सार्वजिनिकीकरण गर्ने गरिएको ।	१.०	राम्रो	वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने कार्य निरन्तर रुपमा गर्नुपर्ने ।
५.३.२	नगरपालिकाले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने गरे नगरेको ?	१	स्थानीय सूचना नेपाली भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गरेको ।	१.०	राम्रो	यस कार्यलाई निरन्तरता दिनु पर्ने ।
५.३.३	नगरपालिकाले स्थानीय रेडियो एफ एम र छापा माध्यमद्वारा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसूचित गर्ने गरेको छ/छैन ?	१	स्थानीय रेडियो एफ एम र छापा माध्यमद्वारा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह नगरेको ।	०.०	कमजोर	स्थानीय सञ्चार माध्यमबाट लैससास सम्बन्धमा सूचना प्रवाह गर्नुपर्ने ।
५.३.४	नगरपालिकाले लक्षित वर्ग तथा समुदायको लागि सञ्चालन गरेको सूचना शिक्षा र सञ्चार कार्यक्रमबाट सम्बन्धित वर्ग लाभान्वित भएका छन् ?	१	आदिबासी जनजाति तथा लक्षित समूहहरूको सूचना, शिक्षा र सञ्चार कार्यक्रम लागू नभएको हुँदा जनचेतना बृद्धिमा कम मात्रै योगदान भएको ।	०.५	आंशिक	महिला तथा लक्षित वर्गका समुदायको लागि सूचना शिक्षा र सञ्चार कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	४		२.५		
५.४	**अनुगमन र मूल्यांकन**					

५.४.१	कार्यक्रम तथा परीयोजना कार्यान्वयनवाट सम्बन्धित समुदायले पुरा लाभ लिन सकेको छ ?	१	कार्यक्रम तथा परियोजनाको कार्यान्वयनवाट सम्बन्धित समुदायले अधिकतम् लाभ लिएका छन् ।	१.०	राम्रो	यस कार्यलाई निरन्तरता दिनुपर्ने ।
५.४.२	नगरपालिकाले सञ्चालन गरेका कार्यक्रमहरूको अनुगमन मूल्यांकन गर्दा लैससासको दृष्टिकोण लाभ असर विश्लेषण गरिएको छ ?	१	अनुगमन र मूल्यांकन गरिए पनि लाभ र असरको विश्लेषण नभएको ।	०.५	आंशिक	अनुगमन र मूल्यांकनको क्रममा आयोजना वा कार्यक्रमबाट लैससासको दृष्टिकोणबाट पुग्ने असर र प्रभावको मूल्यांकन गरिनु पर्ने ।
५.४.३	नगरपालिकाका समीक्षा बैठकमा महिला बालबालिका तथा अन्य लक्षित वर्गहरूका लागि छुटयाइएका कार्यक्रमहरू माथि छलफल गर्ने गरेको छ ?	१	नगरपालिकाका समीक्षा बैठकमा महिला बालबालिका तथा अन्य लक्षित वर्गहरूका लागि छुटयाइएका कार्यक्रमहरू माथि समग्र छलफल गर्ने गरिएको ।	१.०	राम्रो	समीक्षा बैठकहरूमा महिला तथा सबै लक्षित वर्ग लक्षित कार्यक्रमहरू सम्बन्धमा छलफल तथा निर्णयहरू गर्ने र कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
५.४.४	कार्यक्रम तथा परियोजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्यांकनका प्रतिवेदनहरू संकलन गरी सोही अनुसारका सुधारात्मक कार्यहरू गर्ने गरिएको छ/छैन ?	१	अनुगमन र मूल्यांकनवाट अनुभवका आधारमा योजना तयार गरिएको ।	१.०	राम्रो	कार्यक्रम तथा परियोजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्यांकनका प्रतिवेदनहरू अध्ययन गरी सुधारका कार्यक्रमहरू गर्नुपर्ने ।
	सहायक विषयगत जम्मा	४		३.५		

५.५	**समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार**					
५.५.१	स्थानीय तहले संघ र प्रदेशले तय गरेको नीति, कानुन तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरेको/नगरेको ?	१	समन्वय र साझेदारीमा कार्यक्रमहरू गर्ने गरिएको ।	१.०	राम्रो	संघ र प्रदेशले तय गरेको नीति, कानुन तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्नुपर्ने ।
५.५.२	लैससास क्षेत्रका सरोकारवाला निकायहरू बीच सञ्जाल गठन र परिचालन भएको छ/छैन ?	१	लैससास कार्यान्वयनको लागि सरोकारवालाहरूको सञ्जाल गठन नभएको ।	०.०	कमजोर	लैससास कार्यान्वयनको लागि सरोकारवालाहरूको सञ्जाल गठन तथा परिचालन गर्नुपर्ने ।
५.५.३	लैससास कार्यान्वयन सञ्जालको क्षमता विकास कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएको छ/छैन ?	१	लैससास कार्यान्वयन सञ्जालको क्षमता विकास कार्यक्रमहरू सञ्चालन नभएको ।	०.०	कमजोर	लैससास कार्यान्वयन सञ्जालको क्षमता विकास कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
५.५.४	महिला बिरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि (CEDAW) र संयूक्त राष्ट्रसंघीय सूरक्षा परिषदद्वारा पारित प्रस्ताव नं १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरुद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय तहको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम	१	यी राष्ट्रिय कार्ययोजनाहरूमा तोकिएका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीतिगत निर्णय नभएको तर केही कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएको ।	०.५	आंशिक	यी राष्ट्रिय कार्ययोजनाहरूमा तोकिएका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीतिगत निर्णय गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।

	विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने गरे/नगरेको ?					
	सहायक विषयगत जम्मा	४		१.५		
	मूल विषयगत जम्मा	२०		१२.०		
	कुल जम्मा	१००		५७.०		

३.४ अवसर र चुनौतीहरू

चापाकोट नगरपालिकाको लैससास परीक्षणको क्रममा देहायअनुसारका अवसर तथा चुनौतीहरू पहिचान गरिएको छः

३.४.१ अवसरहरू

क) नगरपालिकाले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी स्थानीय कानुन तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने सक्ने अधिकार रहेको,

ख) नगरपालिकाका अधिकांश नागरिकहरू शैक्षिक रुपमा योग्यताशील र लैससास कार्यान्वयनमा सक्रिय सहभागिता तथा सकारात्मक सहयोग गर्ने सक्ने भएको,

ग) नगरपालिकामा जननिर्वाचित पदाधिकारीहरू कार्यरत रहेको हुँदा लैससासको अवधारणा कार्यान्वयन गर्न सहजता रहेको,

घ) लैससास कार्यान्वयनका लागि संघीय तथा प्रदेश नीति तथा कानुनहरूको उपलब्धता रहेको हुँदा स्थानीय कानुन निर्माण गर्दा आधार लिन सकिने ।

३.४.२ चुनौतीहरू

क) नगरपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारी र नागरिकहरूमा परम्परागत सोच लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणा लागू गर्ने क्रममा चुनौतिको रुपमा रहेको,

ख) नगरपालिकाको अधिकांश बजेट सडक, पुल, भवन तथा अन्य भौतिक पूर्वाधारमा विनियोजन गरिने भएको हुँदा सामाजिक विकासका क्षेत्रमा बजेट सीमितता चुनौतीको रुपमा रहेको,

ग) दलित, आदिबासी, विपन्न वर्ग र दूर्गम क्षेत्रमा रहेका नागरिकहरूलाई सशक्तीकरण गरी विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउन चुनौतीको रुपमा रहेको ।

३.५ लैससास विकासका कार्ययोजना

नगरपालिकाको लैससास परीक्षणबाट फेला परेका सवालहरूको समाधान गर्नका लागि उपसूचकगत रणनीतिक गतिविधिहरू पहिचान गरिएको छ । उक्त रणनीतिक गतिविधिहरू र समयसिमा देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका ५: लैससास कार्यान्वयन कार्ययोजना

क्र सं	रणनीतिक क्रियाकलापहरू	जिम्मेवार शाखा	समयावधि	थप आर्थिक दायित्व	
				पर्ने	नपर्ने
१	**नीति कानुन र योजना**				
१.१	**नीति कानुन र योजनामा समावेशी सहभागिता**				
१.१.१	लैससास कार्यान्वयन सम्बन्धी स्थानीय नीति तर्जुमा	विधायन समिति	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
१.१.२	स्थानीय नीति, कानुन, योजनाको लैससास संवेदनशीलता मापन	विधायन समिति	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
१.१.३	श्रमको ज्यालामा विभेद् रोक्ने स्थानीय नीति तर्जुमा	विधायन समिति	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
१.२	**योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन**				
१.२.१	लैससास विकासका मापनयोग्य लक्ष्यहरू निर्धारण तथा योजनामा समावेश	योजना शाखा	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
१.२.२	महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्गका लागि बजेटको निश्चित प्रतिशत विनियोजन	योजना शाखा	आ. व. २०८१/८२ बैसाख - असार		√
१.२.३	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा अन्य लक्षित वर्गको रणनीतिक तथा व्यवहारिक आवश्यकता पहिचान	योजना शाखा	आ. व. २०८१/८२ बैसाख - असार		√
१.२.४	दिगो विकास लक्ष्य स्थानीयकरणका विषयहरू छनौट गरी योजनामा समावेश गर्ने	योजना शाखा	आ. व. २०८१/८२ बैसाख - असार	√	

१.२.५	उपभोक्ता समितिमा महिला तथा लक्षित समूहको प्रतिनिधित्व तथा सहभागिता सम्बन्धमा नियमन	योजना शाखा	निरन्तर		√
१.३	**बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन**				
१.३.१	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण उत्तरदायी बजेट तर्जुमा	योजना शाखा	आ. व. २०८१/८२ बैसाख - असार	√	
१.३.२	लैससास परीक्षण तथा सुधारका कार्ययोजना तयारी	योजना शाखा	आ. व. २०८२/८३ श्रावण - कार्तिक	√	
२	**संस्थागत व्यवस्था**				
२.१	**कर्मचारी/पदाधिकारी प्रतिनिधित्व**				
२.१.१	पदाधिकारी र कर्मचारीहरूमा महिला तथा विपन्न वर्गको समान सहभागिता बृद्धि गर्न नीति तथा कानुन तयारी र लागू गर्ने	विधायन समिति	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
२.१.२	महिला तथा लक्षित वर्गका नागरिकहरूलाई विशेष सेवा र सहयोगको लागि कार्यटोली गठन र परिचालन	कार्यपालिका	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
२.१.३	स्थानीय तहमा सकारात्मक विभेद् नीति निर्माण तथा कार्यान्वयन	कार्यपालिका	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
२.२	**कार्यप्रणाली समावेशी**				
२.२.१	लैससास कार्यान्वयन समिति गठन तथा परिचालन	कार्यपालिका	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√

२.२.२	लैससास कार्यान्वयन समितिको कार्य विवरण वा जिम्मेवारी विवरण तयारी तथा लागू	कार्यपालिका	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
२.२.३	महिला तथा बाल हिंसा नियन्त्रण आचार संहिता निर्माण	कार्यपालिका	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
२.३	**समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व**				
२.३.१	समिति, उपसमिति र कार्यदलमा महिला र वञ्चितीकरणमा परेका समुदायको संलग्नता सुनिश्चित गर्ने	योजना शाखा	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
२.३.२	समिति, उपसमिति र कार्यदलमा महिला र वञ्चितीकरणमा परेका समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्ने	योजना शाखा	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
२.४	**वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता**				
२.४.१	लैंगिक विकास डेस्क स्थापना तथा सञ्चालन	कार्यपालिका	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
२.४.२	समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन	सबै शाखा	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
२.५	**तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन**				
२.५.१	लैससासमैत्री नगर पार्श्वचित्र तयारी	सूचना शाखा	आ. व. २०८२/८३		√
२.५.२	गरीबी र बेरोजगारी तथ्यांक संकलन र नक्साङ्कन	सूचना शाखा	आ. व. २०८२/८३		√
२.५.३	गरीबी र बेरोजगारी तथ्यांक र नक्साङ्कन योजनामा प्रयोग	योजना शाखा	हरेक आ. व. मा		√

३.	**मानव संसाधन तथा क्षमता विकास**				
३.१	**मानव संसाधन तथा क्षमता विकास**				
३.१.१	लैससास कार्यान्वयनका लागि दक्ष जनशक्ति तयारी	योजना शाखा	आ. व. २०८२/८३	√	
३.१.२	महिला तथा लक्षित समूहको पदाधिकारीहरूको क्षमता विकास तालिम	योजना शाखा	आ. व. २०८१/८२ आ. व. २०८२/८३	√	
३.१.३	मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाईको स्थापना र सञ्चालन गर्ने ।	कार्यपालिका	आ. व. २०८१/८२	√	
३.१.४	महिला र वञ्चितीकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा	योजना शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
३.१.५	पदाधिकारी र कर्मचारीहरूलाई बैईजिङ घोषणापत्र बारेमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम	सामाजिक विकास शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
३.२	**अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार सम्बन्धी जनचेतना**				
३.२.१	महिला हिंसा निर्मूल गर्ने सचेतनामूलक कार्यक्रम	महिला तथा बालबालिका शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
३.२.२	लैंगिक हिंसारहित नगरपालिका घोषणा तयारी कार्यक्रम	महिला तथा बालबालिका शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
३.२.३	महिला हिंसा निर्मूल गर्ने सचेतनामूलक कार्यक्रम वडागत	महिला तथा बालबालिका शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	

३.२.४	सामाजिक कुरीति हटाउने सचेतनामूलक कार्यक्रम वडागत	महिला तथा बालबालिका शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
३.३	**कानुनी साक्षरता**				
३.३.१	नगरपालिकाका पदाधिकारीलाई संघ प्रदेश र स्थानीय ऐन कानुनहरू सम्बन्धमा अभिमुखीकरण	महिला तथा बालबालिका शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
३.३.२	कानुन निर्माण तथा संसोधन गर्ने प्रक्रिया सम्बन्धमा अभिमुखीकरण	महिला तथा बालबालिका शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
३.३.३	महिला कानुनी शिक्षा कार्यक्रम वडातह	महिला तथा बालबालिका शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
३.४	**विपद् व्यवस्थापनमा समावेशीकरण**				
३.४.१	समावेशी विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन तथा कार्यविधि तर्जुमा	विधायन समिति	आ. व. २०८१/८२	√	
३.४.२	विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन	वातारण तथा विपद् शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
४.	**सेवा प्रवाह**				
४.१	**पूर्वाधार विकास**				
४.१.१	लैससासमैत्री पूर्वाधार निर्माण नीति तथा मापदण्ड तयारी	पूर्वाधार शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	

४.१.२	लैससासमैत्री पूर्वाधार निर्माण नीति तथा मापदण्ड कार्यान्वयन अनुगमन	कार्यपालिका	निरन्तर	√	
४.१.३	महिला तथा विपन्न वर्गका नागरिकलाई आधुनिक उर्जाको प्रयोगमा प्रोत्साहन कार्यक्रम	वातारण तथा विपद् शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
४.२	**प्रजनन स्वास्थ्य**				
४.२.१	नगरपालिकाको नीतिमा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने सम्बन्धी नीति तयारी	कार्यपालिका	आ. व. २०८१/८२		√
४.२.२	नगरपालिकाको सबै कार्यालयहरू र सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानको लागि अलग्गै कक्ष व्यवस्थापन	कार्यपालिका	आ. व. २०८१/८२	√	
४.२.३	जेष्ठ नागरिक, गरिब, महिला र विपन्न वर्गको स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम	कार्यपालिका	आ. व. २०८१/८२	√	
४.३	**शिक्षा कार्यक्रम**				
४.३.१	बालबालिकालाई विद्यालय भर्नाको लागि सूचना शिक्षा सञ्चार र घरदैलो कार्यक्रम	शिक्षा शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
४.३.२	निरक्षरका लागि अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रम	शिक्षा शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
४.३.३	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टाछुट्टै शौचालय, किसोरी छात्राको लागि प्याड कार्यक्रम	योजना शाखा शिक्षा शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	

४.४	**खानेपानी तथा सरसफाइ**				
४.४.१	नगरपालिका तथा वडामा सफा पिउने पानी, हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषको लागि अलग्गै शौचालय व्यवस्था	वातावरण शाखा योजना शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
४.४.२	खुला दिशामुक्त नगरपालिका घोषणा	वातावरण शाखा योजना शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
४.४.३	पूर्ण सरसफाइयुक्त नगरपालिका घोषणा	वातावरण शाखा योजना शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
४.४.४	पूनर्जिवीकरण पोखरी निर्माण तथा संरक्षण र खानेपानी मुल संरक्षण कार्यक्रम	वातावरण शाखा योजना शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
४.५	**स्वरोजगार र आयआर्जन तथा बजार व्यवस्थापन**				
४.५.१	स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा विपन्न नागरिकका लागि सीप तथा क्षमता विकास कार्यक्रम	सामाजिक विकास शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
४.५.२	ग्रामिण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिकहरू) र सामाजिक परिचालक तयारी कार्यक्रम	योजना शाखा सामाजिक विकास शाखा	आ. व. २०८१/८२ आ. व. २०८२/८३	√	
५.	**सुशासन तथा उत्तरदायित्व**				
५.१	**सुशासन**				

५.१.१	विधिको शासन व्यापक जनसहभागिता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीतिहरू तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	सबै शाखा	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
५.१.२	बेईजिङ घोषणापत्रका प्रतिवद्धताहरूलाई स्थानीय कार्यक्रमहरूमा समावेश गरी कार्यान्वयन	कार्यपालिका	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त	√	
५.१.३	संयूक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी १९८९ का कार्यक्रमहरू वार्षिक योजना समावेश गरी कार्यान्वयन	योजना शाखा	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त	√	
५.२	**उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता**				
५.२.१	सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई	सूचना शाखा र सामाजिक विकास शाखा	आ. व. २०८१/८२	√	
५.२.२	सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई आदि कार्यक्रममा लक्षित वर्ग र समुदायबाट प्राप्त सवाल र सुझावहरू कार्यान्वयन कार्ययोजना तयारी	सूचना शाखा र सामाजिक विकास शाखा	आ. व. २०८१/८२		√
५.२.३	नगरपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीको आचारसंहिता तयारी तथा अद्यावधिक गर्ने	कार्यपालिका	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त	√	
५.३	**सूचना तथा सञ्चार**				
५.३.१	वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिकीकरण	सूचना शाखा	निरन्तर		√

५.३.२	महिला तथा लक्षित वर्गका समुदायको लागि सूचना शिक्षा र सञ्चार कार्यक्रम	सूचना शाखा र सामाजिक विकास शाखा	निरन्तर	√	
५.४	**अनुगमन र मूल्यांकन**				
५.४.१	अनुगमन र मूल्यांकनको क्रममा आयोजना वा कार्यक्रमबाट लैससासको दृष्टिकोणबाट पुग्ने असर र प्रभावको मूल्यांकन	योजना शाखा	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
५.५	**समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार**				
५.५.१	लैससास कार्यान्वयनको लागि सरोकारवालाहरूको सञ्जाल गठन तथा परिचालन	सामाजिक विकास शाखा	आ. व. २०८१/८२ असार मसान्त		√
५.५.२	लैससास कार्यान्वयन सञ्जालको क्षमता विकास कार्यक्रम	सामाजिक विकास शाखा	आ. व. २०८२/८३	√	

भाग – ४

निष्कर्ष र सुझावहरू

४.१ निष्कर्ष

चापाकोट नगरपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका नीति तथा कार्यक्रमहरूको परीक्षण गर्दा मध्यम स्तरीय प्रगति भएको पाइएको छ । लैससास परीक्षणका ५ वटै क्षेत्रहरूमा ५० प्रतिशतभन्दा माथि प्रगति भएको छ । नीति कानुन तथा योजनामा ५७.५ प्रतिशत, संस्थागत व्यवस्थामा ६० प्रतिशत, मानव संसाधन तथा क्षमता विकासमा ५७.५ प्रतिशत, सेवा प्रवाहमा ५० प्रतिशत र सुशासन तथा संस्थागत विकासमा ६० प्रतिशत प्रगति भएको छ । यस नगरपालिकाले लैससासको सबै क्षेत्रमा प्रगतिका लागि अघिल्लो खण्डमा समावेश गरिएका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ ।

४.२ सुझावहरू

यस नगरपालिकामा लैससास क्षेत्रमा प्रगतिका लागि देहायका कार्यहरू गर्नुपर्ने देखिएकोले सुझावको रुपमा समावेश गरिएको छः

क) नगरपालिकाले लैससास रणनीति, लैससास उत्तरदायी बजेट तर्जुमा, लैससास परीक्षण कार्यविधि तर्जुमा, अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन गर्नपर्ने आवश्यकता रहेको छ ।

ख) लैससास कार्यान्वयन समिति गठन र परिचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

ग) नगरपालिकाले बजेट सिमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा वञ्चितीकरणमा परेका समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा बजेटको निश्चित प्रतिशत विनियोजन गर्ने नीतिगत व्यवस्था गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ ।

घ) नगरपालिकाले सार्वजनिक जवाफदेहिताका विधिहरू जस्तै, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण, लैससास परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाइ आदि नियमितरुपमा गरी सोको सुझावहरू कार्यान्वयन गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ ।

ङ) लैससास कार्यान्वयनका लागि सरोकारवाला निकायहरू बीच सञ्जाल गठन, क्षमता विकास र सहकार्य तथा साझेदारी गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ ।

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यदल गठन

क्र. सं.	नाम थर	पद	कार्यालय
१	देव बहादुर खाँड	संयोजक	नगर प्रमुख, चापाकोट नगरपालिका
२	श्री जुत बहादुर राना	सदस्य	चापाकोट नगरपालिका
३	श्री तारादेवी पोखेल	सदस्य	चापाकोट नगरपालिका
४	श्री दिलमाया दमै	सदस्य	चापाकोट नगरपालिका
५	श्री शान्ति देबी श्रेष्ठ	सदस्य	चापाकोट नगरपालिका
६	नेत्र प्रसाद घिमिरे	सदस्य	चापाकोट नगरपालिका
७	श्री रामु कोइराला	सदस्य	चापाकोट नगरपालिका
८	देविसरा वली	सदस्य	चापाकोट नगरपालिका
९	कल्पना बस्ताकोटी	सदस्य सचिव	चापाकोट नगरपालिका

लैससास परीक्षण कार्यसमूहको विवरण

	नाम थर	पद
	लैससास कार्यसमूह १: नीति, कानुन, योजना	
१	श्री भुपराज वस्ती	**संयोजक**
२	श्री टिकाराम श्रेष्ठ	सदस्य
३	बन्दना गुरुङ	सदस्य
४	रेशम पंगेनी	सदस्य
५	कमला न्यौपाने	सदस्य
६	इन्दु भेटवाल	सदस्य
७	रबिन्द्र अर्याल	सदस्य
	लैससास कार्यसमूह २: संस्थागत व्यवस्था	
१	श्री जुत बहादुर राना	**संयोजक**

२	श्री अर्जुन कुमार खाण	सदस्य
३	श्री तारा बि.क	सदस्य
४	श्री तुलसि मानन्धर	सदस्य
५	प्रभा भन्डारी	सदस्य
६	प्रेम रेग्मी	सदस्य
७	कमला न्यौपाने	सदस्य
लैससास कार्यसमूह ३: मानव संसाधन तथा क्षमता विकास		
१	श्री बल नारायण श्रेष्ठ	**संयोजक**
२	श्री तारादेवी पोखेल	सदस्य
३	श्री संजय बि.क	सदस्य
४	श्री सोम बहादुर खवास	सदस्य
५	श्री शान्ति देबी श्रेष्ठ	सदस्य
६	श्रि जमुना बि.क	सदस्य
७	प्रार्गना श्रेष्ठ	सदस्य
८	अरुण रोका	सदस्य
लैससास कार्यसमूह ४: सेवा प्रवाह		
१	श्री मोहन के.सि	**संयोजक**
२	श्री टोपलाल न्यौपाने	सदस्य
३	सरस्वती पाठक	सदस्य
४	प्रेम रेग्मी	सदस्य
५	अनिल राई	सदस्य
६	सोनिया भुसाल	सदस्य
७	राम विनय महतो	सदस्य
८	डेकेश कुमार शाहि	सदस्य
लैससास कार्यसमूह ५: सुशासन		
१	श्री कृष्ण प्रसाद सुबेदी	**संयोजक**
२	श्री रामु कोइराला	सदस्य
३	श्री आशिष शाही	सदस्य
४	देबिसरा वली	सदस्य

५	श्रि जमुना बि.क	सदस्य
६	इन्दु भेटवाल	सदस्य
७	दर्शन श्रेष्ठ	सदस्य
८	नबराज पौडेल	सदस्य

अनुसूची – २

चापाकोट नगरपालिका

लैंससास परिक्षण कार्यशालाका सहभागीहरू

क्र. स.	नाम	पद	कार्यालय/संस्था/शाखा
१	देव बहादुर खाँड	प्रमुख	चापाकोट नगरपालिका
२	ईशा राना	उप प्रमुख	चापाकोट नगरपालिका
३	नेत्र प्रसाद घिमिरे	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	चापाकोट नगरपालिका
४	श्री भुपराज वस्ती	वडा अध्यक्ष	चापाकोट नगरपालिका वडा न. १
५	श्री टिकाराम श्रेष्ठ	वडा अध्यक्ष	चापाकोट नगरपालिका वडा न. २
६	श्री जुत बहादुर राना	वडा अध्यक्ष	चापाकोट नगरपालिका वडा न. ३
७	श्री अर्जुन कुमार खाण	वडा अध्यक्ष	चापाकोट नगरपालिका वडा न. ४
८	श्री बल नारायण श्रेष्ठ	वडा अध्यक्ष	चापाकोट नगरपालिका वडा न. ५
९	श्री तारादेवी पोखेल	वडा अध्यक्ष	चापाकोट नगरपालिका वडा न. ६
१०	श्री मोहन के.सि	वडा अध्यक्ष	चापाकोट नगरपालिका वडा न. ७
११	श्री टोपलाल न्यौपाने	वडा अध्यक्ष	चापाकोट नगरपालिका वडा न. ८
१२	श्री कृष्ण प्रसाद सुबेदी	वडा अध्यक्ष	चापाकोट नगरपालिका वडा न. ९
१३	श्री रामु कोइराला	वडा अध्यक्ष	चापाकोट नगरपालिका वडा न. १०
१४	श्री दिलमाया दमै	कार्यपालिका सदस्य	चापाकोट नगरपालिका
१५	श्री तारा बि.क	कार्यपालिका सदस्य	चापाकोट नगरपालिका
१६	श्री तुलसि मानन्धर	कार्यपालिका सदस्य	चापाकोट नगरपालिका
१७	श्री लक्ष्मी नेपाली	कार्यपालिका सदस्य	चापाकोट नगरपालिका
१८	श्री शान्ति देबी श्रेष्ठ	कार्यपालिका सदस्य	चापाकोट नगरपालिका
१९	श्रि जमुना बि.क	कार्यपालिका सदस्य	चापाकोट नगरपालिका
२०	श्री संजय बि.क	कार्यपालिका सदस्य	चापाकोट नगरपालिका
२१	श्री सोम बहादुर खवास	कार्यपालिका सदस्य	चापाकोट नगरपालिका
२२	नबराज पौडेल	जनस्वास्थ्य अधिकृत	चापाकोट नगरपालिका
२३	अरुण रोका	सूचना प्रबिधि अधिकृत	चापाकोट नगरपालिका
२४	सोनिया भुसाल	अधिकृत स्तर सातौ	चापाकोट नगरपालिका
२५	कमला न्यौपाने	लेखा अधिकृत	चापाकोट नगरपालिका

२६	इन्दु भेटवाल	अधिकृत स्तर सातौ	चापाकोट नगरपालिका
२७	सरस्वती पाठक	न्यायिक सहजकर्ता	चापाकोट नगरपालिका
२८	प्रेम रेग्मी	अधिकृत स्तर छैटौ	चापाकोट नगरपालिका
२९	श्री राजकुमार मल्ल	सामाजिक परामर्शदाता	चापाकोट नगरपालिका
३०	बन्दना गुरुङ	सहायक स्तर पाचौं	चापाकोट नगरपालिका
३१	रबिन्द्र अर्याल	सहायक स्तर पाचौं	चापाकोट नगरपालिका
३२	सन्तोष पौडेल	सहायक स्तर पाचौं	चापाकोट नगरपालिका
३३	अनिल राई	सहायक स्तर पाचौं	चापाकोट नगरपालिका
३४	बिनित भुशाल	बन प्राबिधिक	चापाकोट नगरपालिका
३५	श्री आशिष शाही	सव.इन्जिनियर	चापाकोट नगरपालिका
३६	देबिसरा वली	सहायक स्तर पाचौं	चापाकोट नगरपालिका
३७	राम विनय महतो	स क अ	चापाकोट नगरपालिका
३८	डेकेश कुमार शाहि	अमिन	चापाकोट नगरपालिका
३९	निराजन रावत	सव ई	चापाकोट नगरपालिका
४०	आशिष शाही	सव ई	चापाकोट नगरपालिका
४१	जिवन डोटेल	उ वि स	चापाकोट नगरपालिका
४२	प्रार्गना श्रेष्ठ	ना प्रा स कृषि	चापाकोट नगरपालिका
४३	बन्दना गुरुङ	प्रा स शिक्षा	चापाकोट नगरपालिका
४४	रेशम पंगेनी	ज स्वा नि	चापाकोट नगरपालिका
४५	प्रभा भन्डारी	कृषक सहजकर्ता	चापाकोट नगरपालिका
४६	दर्शन श्रेष्ठ	सक अ शिक्षा	चापाकोट नगरपालिका
४७	पवन प्रसाद डोटेल	सव ई	चापाकोट नगरपालिका
४८	तेजमाया शाही	का स	चापाकोट नगरपालिका
४९	शर्मिला परियार	का स	चापाकोट नगरपालिका
५०	शोभा श्रेष्ठ	का स	चापाकोट नगरपालिका
५१	विश्व प्रकाश भट्टराई	प्रमुखको स्वकीय सचिव	चापाकोट नगरपालिका
५२	राजकुमार मल्ल		चापाकोट नगरपालिका
५३	लक्ष्मी तिमिल्सिना	का स	चापाकोट नगरपालिका
५४	कोपिला कुँवर	का स	चापाकोट नगरपालिका
५५	भुपराज भण्डारी	पशु सेवा प्राविधिक	चापाकोट नगरपालिका
५६	कल्पना बस्ताकोटी	म वि नि	चापाकोट नगरपालिका
५७	अभिषेक गिरी		चापाकोट नगरपालिका

कार्यक्रमका फोटो

केही झलकहरू